

**CONTRIBUȚII LA REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL COMUNEI LASLEA,
(JUD. SIBIU)**

Gabriel ROTAR

Dragoș DIACONESCU

Muzeul Castelul Corvinilor Hunedoara
goshu_d@yahoo.com

Cristian C. ROMAN

Muzeul Castelul Corvinilor Hunedoara
cricr2001@yahoo.com

**SUMMARY: CONTRIBUTIONS TO THE ARCHAEOLOGICAL REPERTOIRE OF LASLEA
COMMUNE (SIBIU COUNTY).**

The authors of this study introduce in the scientific circuit a series of new discoveries from Laslea (Sibiu county) subsequent to surface researches done in the years 2001-2004. To these finds are also added all the archaeological discoveries on the territory of the commune and some mistakes about the toponymy of the area are rectified: these mistakes are due to the ignorance of the situation on the whole (Laslea-Pe Șes).

Seven new points with archaeological finds have been identified. To them we add the materials already published. The finds are presented alphabetically. To each point we include culturally and chronologically differentiated discoveries: Daneș-Fântâna Marcului (Petrești ?, Coțofeni, the final stage of Early Bronze, Wietenberg), Florești-Beachelz (new find)(Wietenberg); Laslea-Cariera de nisip (field localization), Laslea-La Brazi (topographic localization and the identification of the fortified elements), Laslea-Jimon (new find)(Starčevo-Criș, Coțofeni, the final stage of Early Bronze, Wietenberg), Laslea-Pe Șes (new find)(the final stage of Early Bronze, Wietenberg culture), Laslea-Späzer Nach (topographic localization), Laslea-Uscătorie (new find)(Wietenberg culture), Laslea-Unghiul Prodului (topographic localization of the roman vicus), Laslea-Pe Podei (Coțofeni culture), Mălâncrav-Fața Morii (new find)(Coțofeni culture, the final stage of Early Bronze, Wietenberg culture), Mălâncrav-Str. Crișului nr. 416 (dacian materials 1st century BC-1st century AD); identical materials from Nr. 273; Mălâncrav-Șteobor (new find)(Wietenberg culture); Roandola-Biertelmendoala (new find)(Early Bronze); Roandola-Gherghindoala (new find)(dacian discoveries).

Cadrul geografic

Comuna Laslea se situează, din punct de vedere al poziționării geografice, între 46° 13' 13.95'' N, 24° 38' 57.56'' E, în extremitatea de nord-est a județului Sibiu (harta 2), pe malul stâng al râului Târnavă Mare, la o distanță de 82 km nord-est față de municipiul Sibiu, la 28 km est față de orașul Mediaș, la 8 km est față de orașul Dumbrăveni și la 18 km vest față de orașul Sighișoara (harta 1).

Comuna Laslea are o suprafață de 115 km², fiind formată din satele Rondola, Noul Săsesc, Florești (Felța) și Mălâncrav. Teritoriul acesteia este drenat de râul Laslea, afluent de stânga al Târnavăi Mari care adună în mănunchi pârâurile Felța, Mălâncrav, Lapșa și Haiavale (harta 3).

Limitele comunei sunt reprezentate în est de comuna Daneș, aflată în județul Mureș; în sud de comuna Iacobeni și de orașul Agnita; în vest de comuna Biertan, iar limita nordică este reprezentată de comuna Hoghilag (harta 2).

Cota maximă de altitudine pe teritoriul comunei Laslea este de 663 m în Dealul Hulii, situat

în sudul comunei, unde se aliniază cele mai mari altitudini ce depășesc 600 m, iar cota minimă de altitudine este de 324 m în lunca Târnavei Mari¹.

Din punct de vedere geografic, comuna Laslea se situează în cadrul unității de relief reprezentată de Depresiunea Colinară a Transilvaniei și mai precis face parte din subunitatea Podișul Hârtibaciului. Relieful deluros al comunei este reprezentat de Dealurile Roandolei, care constituie o unitate periferică a Podișului Hârtibaciului. Acestea se înscriu la rândul lor în unitatea mai largă a Podișului Mediașului².

În cadrul culoarelor de vale un loc aparte îl ocupă valea Târnavei care prezintă o extensie mai mare, în cadrul său exitând toate elementele specifice unui relief fluviatil. În acest sector Târnavă Mare are o vale îngustă fiind sectorul cel mai îngust al râului între Sighișoara și Mediaș, pe unele locuri reducându-se la fâșii înguste între poziția albiei minore și fruntea primei terase, evolutiv înregistrându-se o luncă înaltă și o luncă joasă cu valori variabile datorită conurilor de dejecție și a meandrelor. Astfel, avem și areale foarte mici cu terase de meandru³. Lunca înaltă are o altitudine relativă de 1,70-2,20 m, iar altitudinea relativă a luncii inferioare este de 0,60-1,30 m. Bălțile și mlaștinile din cadrul luncii joase sunt legate de debitele sezoniere ale Târnavei Mari⁴.

Din punct de vedere climatic, comuna Laslea se încadrează în tipul de climat de podiș sau de dealuri joase, cu climat temperat-continental de nuanță central-europeană. Temperatura medie anuală și lunară este aproximativ uniformă⁵. Temperatura medie anuală se ridică la 8°-9° C.

O caracteristică a văii Laslei este faptul că aceasta are mai multe denumiri, în funcție de localitățile traversate. Astfel în amonte de satul Nou Săsesc, aceasta se numește valea Noului. După ieșirea de pe teritoriul satului amintit, în amonte de localitatea Roandola aceasta poartă numele de valea Roandolei și abia în aval de aceasta este denumită valea Laslei.

Pârâul Laslea prezintă o serie de afluenți, pe dreapta și pe stânga, valea Lapșa, pârâul Mălâncrav, pârâul Felța (harta 4).

În partea de nord a comunei se situează râul Târnavă Mare, principalul colector al pârâurilor de pe teritoriul comunei. Orientarea generală a văilor este pe direcția sud-nord. Pârâul Laslea urmează un curs pe direcția sud-nord până la confluența cu pârâul Lapșa, ca apoi să-și schimbe direcția pe un traseu SV-NE până la confluența cu Târnavă Mare.

Pe alocuri apar și izvoare, cum este cazul punctului Roandola-*Biertelemendoala*, unde pânza freatică este foarte aproape de suprafață, pe o suprafață de aproximativ 1-2 ha existând cel puțin 3-4 izvoare.

Pe arealul comunei Laslea predomină solurile argiloiluviale pe cele mai mari suprafețe. Pe suprafețe mai restrânse se întâlnesc și soluri hidromorfe și soluri neevoluate sau trunchiate⁶.

Istoricul cercetărilor

Teritoriul comunei Laslea reprezintă un areal destul de puțin cercetat în ceea ce privește vestigiile arheologice preistorice. Majoritatea descoperirilor sunt fortuite sau se datorează cercetărilor arheologice de suprafață.

Primele menționări ale descoperirilor din această zonă se înregistrează încă din secolul al XIX-lea.

La Florești (Felța - vechea denumire a satului), în punctul *Făget (Beschelz)* s-au descoperit mai multe urne⁷, datând probabil, din epoca fierului⁸, nefăcându-se însă alte precizări.

La Noul Săsesc, pe locul *Pădurii Bisericii*, s-a descoperit în anul 1856 un depozit de

¹ Morar 2002, p. 4.

² Gârbacea-Grecu 1984, p.34.

³ Sorocovschi 1996, p. 44-45.

⁴ *Ibidem*, p. 45.

⁵ În ceea ce privește analiza elementelor climatice pentru temperatură, a grosimii stratului de zăpadă și a cantităților de precipitații, aceasta s-a bazat pe datele de observație, înregistrate pe o perioadă de trei ani, de la stația meteorologică Dumbrăveni și stația hidrologică Laslea.

⁶ Gârbacea-Grecu 1984, p. 53.

⁷ Luca et alii 2003, p. 103.

⁸ *Ibidem*.

bronzuri achiziționat de Muzeul din Sighișoara⁹. Depozitul este încadrat de M. Petrescu-Dâmbovița în Hallstatt A1¹⁰. Depozitul face parte din seria Moigrad-Tăuteu din secolul X î.Chr.¹¹.

La Roandola, în punctul numit *Râpa Făgetului (Beachelzgrowen)* s-au descoperit urne, nefăcându-se însă și alte precizări¹². Pe cuprinsul aceleiași localități, s-au descoperit într-un loc neprecizat două săbii dacice (?) din fier¹³.

Semnalări mai recente de materiale și situri arheologice de pe teritoriul comunei apar începând cu anii 1960. Astfel, la Laslea-*La Brazi (Burgberg)* s-a descoperit în 1958, de către ing. Eberhard Amlacher, o fortificație, poziționată pe un deal masiv, parțial împădurit, aflat la extremitatea de nord a zonei de pășunat Laslea, în apropierea șoselei naționale DN 14¹⁴. Cercetările de suprafață efectuate între anii 1994-1998 au evidențiat existența unei fortificații de tip „pinten barat”. Elementele de fortificație constau într-un baraj principal care separă botul de deal de zona de pășune, fiind compus din două valuri mari cu șanț intermediar, dezvoltate pe o lungime de 160 m și o lățime de 15-20 m. Pe latura de V-NV este semnalată o terasare, care înconjoară pe curba de nivel botul de deal. Materialele recoltate aparțin culturii Coțofeni, bronzului timpuriu¹⁵ și culturii Wietenberg¹⁶. Autorul descoperirii este de părere că fortificația ar fi putut fi folosită și în perioada bronzului mijlociu, ca apoi să fie amplificată în Hallstattul timpuriu prin construirea unui baraj pe latura de sud¹⁷. De asemenea, Gh. Baltag este de părere că ar putea exista posibilitatea suprapunerii unei așezări Wietenberg de către valurile de pe latura sudică¹⁸.

În 1960 s-au descoperit în punctul *Cariera de Pietriș Laslea* morminte de inhumatie databile în epoca timpurie a bronzului¹⁹. N. Boroffka localizează însă o fortificație Wietenberg în acest punct²⁰, fapt care duce la divergențe de opinie între acesta și Gh. Baltag, care susține totuși că fortificația de epoca bronzului se află în punctul *La Brazi*²¹, între cele două puncte fiind, de altfel, o distanță de doar câțiva kilometri. În ceea ce privește divergențele legate de elementele de fortificație, tindem să dăm crezare opiniei lui Gh. Baltag, datorită situației din teren. În apropierea gropii de gunoi, exact în dreptul intersecție dintre DN 14 și DJ 143, există într-adevăr o amenajare antropică, dar aceasta nu îndeplinește caracteristicile unei fortificații, aceasta fiind mai degrabă o amenajare de taluzare a marginii primei terase de pe malul stâng al Târnavei Mari, datorită excavărilor de nisip, efectuate dinspre margine spre interiorul terasei, existând într-adevăr senzația unui val, de aprox. 20-30 m lungime, pe buza terasei. Acesta se închide însă spre exterior și nu spre interior cum ar fi fost în cazul unei fortificații.

În punctul *Unghiul Prodului* situat pe malul Târnavei Mari a fost descoperit în 1968 un tezaur format din 28 de monede imperiale romane, a căror serie începe cu Augustus și se încheie cu Valentinian. Vestigiile romane de aici (după părerea autorilor un vicus), acoperă o suprafață de câteva hectare. De pe arealul acestui vicus s-a recoltat prin intermediul cercetărilor de suprafață ceramică romană provincială, ceramică dacică lucrată de mână, fragmente de rășnițe romane, precum și resturi de cărbune și de chirpic²². În același punct, s-a descoperit, în zona plantațiilor de hamei o așezare aparținând culturii Coțofeni²³, dintre artefactele descoperite, demn de amintit fiind

⁹ *Ibidem*, p. 152.

¹⁰ Petrescu-Dâmbovița 1977, p. 132.

¹¹ Luca et alii 2003, p. 152.

¹² *Ibidem*, p. 181.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Baltag 2000, p. 41.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, p. 58.

¹⁷ *Ibidem*, p. 41.

¹⁸ *Ibidem*, p. 58.

¹⁹ *Ibidem*, p. 58.

²⁰ Boroffka 1994, p. 52, 243.

²¹ Baltag 2000, p. 58.

²² Luca et alii 2003, p. 122, Popa 2002, p. 108, Protase 1980, p. 52.

²³ Baltag 2000, p. 41, Luca et alii 2003, p. 121.

un topor de bazalt de tip pană²⁴.

În septembrie 1971 a fost descoperit, datorită lucrărilor de excavare în cariera de nisip de pe buza terasei *Spätzer Nach*, din lunca Târnavei Mari, un mormânt celtic izolat, al cărui inventar constă dintr-o sabie cu mânerul rupt, cu lama și teaca relativ bine păstrate, un vârf de lance, două vase întregibile și unul întreg²⁵.

În urma unor periegeze efectuate în zonă de către Gh. Baltag, a fost descoperită, la Laslea, în punctul *Pe Șes* o așezare preistorică, de pe care au fost recoltate materiale ceramice Coțofeni, Wietenberg și hallstattiene²⁶.

Gh. Baltag semnalează și la Mălâncrav, la sud de sat, în punctul *Valea Rujii*, mai precis la confluența dintre valea Rujii și valea Hulii, o așezare preistorică situată pe o terasă dominantă, de formă ovală, cu urme vechi de fortificație, materialul ceramic găsit, fiind încadrat de acesta în cadrul culturii Coțofeni²⁷.

În intravilanul localității Mălâncrav, pe *Strada Crișului nr. 416*, în curtea din spatele casei familiei Wagner, au fost descoperite în 1996 trei gropi cu morminte de incinerare, vizibile într-un profil realizat de secționarea terasei din spatele casei, în vederea lărgirii spațiului curții²⁸. Conținutul materialelor scurse din profil consta din fragmente de cărbuni, cenușă, chirpic, granule de pământ și pietre arse, ceramică dacică arsă secundar. Conform informațiilor oferite de proprietar, se pare că au mai fost deranjate și alte morminte de înhumare, cu ocazia efectuării altor amenajări²⁹.

În Muzeul Agnita se află materiale ceramice Coțofeni, acestea provenind de pe teritoriul satului Noul Săsesc³⁰, punctul unde s-a făcut descoperirea nefiind însă precizat.

În ceea ce privește descoperirile izolate, în colecția particulară Rotar Gabriel din Laslea există un topor cu brațele în cruce de tip Jászládány și o piatră șlefuită, plată, de forma unui triunghi cu laturile egale, descoperite în albia Târnavei Mari³¹. Tot în albia Târnavei Mari a fost descoperit un topor de piatră șlefuită, cu o perforație nefinalizată, constatare care duce la concluzia că piesa este un rebut³². Din aceeași colecție face parte și un bulgăre de sticlă de culoare albastru-cobalt³³, descoperit într-o grămadă de pietriș excavată din albia Târnavei Mari.

În această lucrare ne-am propus și includerea sitului de la Daneș-*Fântâna Marcului*, cu toate că acesta aparține, conform împărțirii teritoriale actuale, comunei Daneș (jud. Mureș), deoarece situl se află pe granița formată de hotarele comunelor Laslea și Daneș. Această așezare de terasă se află la 300 de metri vest de sat³⁴, un fragment ceramic și un fragment de idol fiind publicate în 1977³⁵. Gh. Baltag încadrează acest sit ca și o posibilă așezare petreșteană de dimensiuni modeste³⁶, la care se adaugă existența unei așezări atribuite culturii Bodroghkeresztúr pe teritoriul comunei Daneș³⁷.

Cultura materială

Prin efectuarea unei serii de cercetări de suprafață de-a lungul anilor 2002-2004³⁸ s-a reușit identificarea majorității punctelor prezentate în cadrul istoricului cercetărilor, mai puțin a așezării

²⁴ Baltag-Amlacher 1994, p. 177, pl. XCV; Luca et alii 2003, p. 121.

²⁵ Luca et alii 2003, p. 122.

²⁶ Baltag-Almacher 1994, p. 177, pl. XCIV/3, 4, 7, 8; Luca et alii 2003, p. 121.

²⁷ Baltag 2000, p. 41; Luca et alii 2003, p. 121.

²⁸ Baltag 2000, p. 98; Luca et alii 2003, p. 125.

²⁹ Baltag 2000, p. 98.

³⁰ Roman 1976, p. 83; Luca et alii 2003, p. 152.

³¹ Georgescu-Rotar 2003, p. 16-17, pl. I/1, 3; Luca et alii 2003, p. 121.

³² Georgescu-Rotar 2003, p. 17, pl. I/2.

³³ Aceste două piese au fost donate LAULB.

³⁴ Baltag 2000, p. 35.

³⁵ Soroceanu et alii. 1977, p. 59.

³⁶ Baltag 2000, p. 35.

³⁷ Lazăr 1998, 32.

³⁸ Ținem să mulțumim și pe această cale prietenilor Cosmin Stoica și Luiza Gorgan pentru sprijinul acordat în vederea efectuării periegezelor și a identificării siturilor de pe arealul aflat în discuție.

de la Mălâncrav-*Valea Ruji*³⁹, a locului descoperirii urnelor de la Roandola-*Râpa Făgetului (Beachelzgrowen)*⁴⁰, a locului descoperirii materialelor ceramice Coțofeni de la Noul Săsesc, aflate în Muzeul din Agnita⁴¹. De asemenea, nu s-a reușit identificarea locului descoperirii depozitului de bronzuri de la Noul Săsesc-*Pădurea Bisericii*⁴², fostul lot de pădure a Bisericii Evanghelice din această localitate având o suprafață de 30 ha.⁴³

Cu ocazia acestor cercetări de suprafață s-au recoltat materiale arheologice din majoritatea punctelor arheologice de pe arealul comunei, menționate cu diferite ocazii în literatură. De asemenea s-au descoperit și s-au recoltat materiale arheologice din alte opt puncte arheologice inedite din cadrul aceluiași teritoriu.

În ceea ce privește prezentarea siturilor și a artefactelor descoperite propunem o tratare în ordine alfabetică a acestora.

1. Daneș - *Fântâna Marcului* (comună, jud. Mureș)

După cum am mai amintit și în istoricul cercetărilor, propunem includerea acestui sit datorită faptului că acesta se situează pe granița formată de hotarele comunelor Laslea și Daneș, delimitarea fiind făcută de un drum amenajat între plantația de hamei, aflată pe hotarul comunei Laslea și a parcelelor arabile de pe teritoriul comunei Daneș. Așezarea se află la aproximativ 300 de metri vest de comuna Daneș, la marginea drumului național DN 14, pe o terasă dominantă, aceasta fiind a doua terasă neînundabilă de pe malul stâng al Târnavei Mari (fig. 13). De remarcat este prezența pânzei freatice foarte aproape de suprafață, la baza terasei, datorită acestui fapt existând un număr mare de izvoare. De pe cuprinsul așezării s-au recoltat materiale ceramice aparținând eneoliticului, culturii Coțofeni, etapei finale a bronzului timpuriu și a bronzului mijlociu.

Materialele reprezentate de fragmente ceramice aparținând eneoliticului timpuriu (încadrarea făcută de noi se bazează exclusiv pe factura ceramicii), descoperite în acest punct sunt foarte puține la număr și foarte fragmentar și nu prezintă nici un element tipic de decor sau formă. În ceea ce privește factura acestor fragmente ceramice, acestea fac parte din categoria semifină, ca degresant s-a folosit nisip și măr, arderea și netezirea sunt foarte bune, culoarea acestora fiind cărămizie.

Materialele aparținând culturii Coțofeni descoperite în acest punct se încadrează în categoria fină (Pl. I/ 3) și semifină (Pl. I/ 1), au o ardere relativ bună, o netezire bună, ca degresant fiind folosit nisipul și pietricelele, culoarea acestora având nuanțe de cărămiziu sau cenușiu gălbui. Categoria grosieră (Pl. I/ 2-5) este realizată dintr-o pastă omogenă, ca degresant au fost folosite nisipul și pietricelele, uneori acestea fiind combinate cu cioburi pisate, arderea este slabă, netezirea superficială, iar culoarea este cărămizie sau cenușiu-gălbui.

Elementele de decor sunt reprezentate de incizii înguste, adânci sau superficiale, dispuse în genul ramurilor de brad (Pl. I/ 1, 3).

Materialele aparținând bronzului timpuriu descoperite în acest punct se încadrează în etapa finală a bronzului timpuriu (BT III), respectiv în orizontul descoperirilor de tip *Besenstrich und Textilmuster* și aparțin categoriei semifine (Pl. I/ 6-11, 15), fiind realizate dintr-o pastă omogenă, având ca degresant nisip și pietricele, beneficiind de o ardere bună. Din punct de vedere al tratării suprafețelor se remarcă o netezire superficială, culoarea fiind cărămizie sau cu nuanțe de cenușiu-deschis, cenușiu-gălbui. Categoria grosieră (Pl. I/ 12, 14) are ca degresant nisip și pietricele, o ardere bună sau o ardere relativ slabă, aceasta cauzând un miez cenușiu în spărtură (Pl. I/ 14), prezentând o netezire slabă, culorile fiind cărămiziu sau cenușiu.

Ornamentele sunt reprezentate de decorul sub forma *Besenstrichverzierungen* (Pl. I/ 6-9; Pl. I/ 10-11), de brâuri cu impresiuni sub forma creștăturilor (Pl. I/ 12), de brâuri alveolate, ce au

³⁹ Baltag 2000, p. 41; Luca et alii 2003, p. 121.

⁴⁰ Luca et alii 2003, p. 181.

⁴¹ Roman 1976, p. 83; Luca et alii 2003, p. 152.

⁴² Luca et alii 2003, p. 152.

⁴³ Informație Primăria comunei Laslea.

dispuse dedesubt o șanțuire superficială, ce poate fi interpretată ca o incizie (Pl. I/ 14) sau buze îngroșate, ornamentate cu alveole (Pl. I/ 12, 15).

Materialele ceramice aparținând etapei bronzului mijlociu sunt foarte fragmentare și puține la număr. Categoria fină (Pl. I/ 16) are ca degresant nisip, o ardere foarte bună, prezintă o netezire foarte bună, culoarea fiind de un brun deschis. Categoria grosieră (Pl. I/ 13) folosește ca și degresant nisip și pietricele, arderea este de asemenea foarte bună, suprafețele sunt netezite, culoarea este cărămizie. Elementele de decor sunt reprezentate de împunsături ce formează un ornament independent aflat sub buza vasului (Pl. I/ 16) și de caneluri oblice, nedistanțate (Pl. I/ 13). Starea de conservare a ceramicii aparținând acestei perioade nu ne poate oferi suficiente indicii pentru încadrarea culturală a acestora.

Din cadrul materialului litic, se poate aminti o așchie de rocă silicioasă de culoare brun închisă, care, la o examinare prin observație directă nu prezintă urme de prelucrare ulterioară (Pl. I/ 17).

2. Florești (Felța) – La Făget (Beachelz) (sat, com. Laslea, jud. Sibiu)

Așezarea se situează pe prima terasă neînundabilă de pe malul drept al văii Felța, la confluența pârâului Beachelz cu valea Felții, la aproximativ 250-300 m la sud de ieșirea din sat.

În urma unor cercetări de suprafață întreprinse în anul 2004 s-au descoperit din acest punct materiale ceramice aparținând bronzului mijlociu și o serie de materiale ceramice aparținând Evului Mediu timpuriu, acestea din urmă nefăcând însă obiectul acestei lucrări. De asemenea, s-a putut observa că materialele ceramice se extind pe ambele părți ale drumului ce duce spre Lăcuț.

Lotul de materiale ceramice descoperite nu este foarte numeros, aceasta datorându-se și faptului că suprafața respectivă este cultivată cu o cultură de lucernă. De asemenea, materialele sunt ca și în cazul majorității materialelor descoperite pe arealul comunei, foarte fragmentare.

Fragmentele ceramice aparțin bronzului mijlociu, respectiv culturii Wietenberg (Pl. II/ 1-5). Ele fac parte din categoria semifină, și sunt realizate dintr-o pastă omogenă, în a cărei compoziție se folosește ca degresant nisip și pietricele, uneori apărând și cioburi pisate. Arderea acestora este foarte bună, prezintă o netezire foarte bună, gama cromatică cuprinzând cenușiu deschis, brun cărămiziu și negru.

Decorul este reprezentat de banda îngustă umplută cu creștături (Pl. II/ 1), de spirale realizate cu ajutorul inciziilor (Pl. II/ 2) și de impresiuni oval-alungite de forma unor „boabe de grâu” asociate cu incizii adânci (Pl. II/ 3).

3. Laslea – comună, jud. Sibiu

3.1 Cariera de nisip

Acest punct se află la aproximativ 200 m est de intersecția formată de drumul național DN14 cu drumul județean DJ 143, pe partea stângă a șoselei naționale. Cariera din care se efectuau excavări de nisip în anii 1960⁴⁴, a fost transformată în anii 1990-1995 în groapa de gunoi a comunei Laslea și a orașului Dumbrăveni, din acest motiv nu s-a reușit efectuarea unor noi cercetări de suprafață. Astfel nu putem prezenta material inedit din acest punct, rezumându-ne doar la prezentarea descoperirilor din anii 1960, din cadrul istoricului cercetărilor.

3.2 La Brazi (Burgberg)

Punctul se situează pe un bot de deal masiv, parțial împădurit, situat la extremitatea de nord a zonei de pășunat a comunei Laslea, în apropierea șoselei DN 14, mai exact între drumul ce se desprinde din DN 14 și duce spre comuna Hoghilag, și halta C.F.R. „Luna”.

Situl se caracterizează prin prezența unei fortificații de tip „pinten barat”, elementele de fortificație constând în existența unui baraj pe latura de sud realizat din două valuri cu șanț intermediar și a unui val care înconjoară botul de deal pe laturile de est, vest și sud. Aceste valuri sunt însă de mici dimensiuni. Cercetările de suprafață efectuate în mai multe rânduri, pe perioada anilor 2002-2004, s-au soldat într-adevăr cu identificarea elementelor de fortificație prezentate mai sus, însă nu s-a reușit însă descoperirea nici măcar a unui singur fragment ceramic (!). Ținând cont de acest lucru, mulțumim d-lui dr. Zeno Karl Pinter (Universitatea Lucian Blaga Sibiu), de

⁴⁴ Informație oferită cu amabilitate de Primăria comunei Laslea, în vederea identificării carierei de nisip din anii 1960.

amabilitatea de care a dat dovadă, prin sugerarea ideii ca aceste elemente de fortificație ar putea fi privite, ca și elementele unei posibile fortificații săsești. Aceasta nu ne face însă să nu luăm în calcul și cu opinia lui Gh. Baltag⁴⁵, situația trebuind însă să fie clarificată prin efectuarea unor cercetări sistematice.

3.3 Jimon

Acest sit a fost descoperit în urma cercetărilor de suprafață întreprinse în primăvara anului 2004. Acesta se află la aproximativ 3 km sud de Laslea, pe partea dreaptă a drumului ce duce spre Roandola, pe prima terasă neînundabilă de pe malul stâng a pârâului Laslea, la confluența pârâului Jimon cu pârâul Laslea. De menționat este faptul că materialele ceramice s-au descoperit pe ambele părți ale drumului spre Fundătura Jimonului, care se desprinde din drumul spre Roandola și desparte parcelele agricole.

Materialele ceramice descoperite de pe cuprinsul acestei așezări aparțin neoliticului, etapei finale a eneoliticului, perioadei finale a bronzului timpuriu și perioadei bronzului mijlociu.

Materialele ceramice aparținând neoliticului timpuriu (cultura Starčevo-Criș) (Pl. II/ 6-9) se încadrează în categoria grosieră (Pl. II/ 7, 9) și semifină (Pl. II/ 6, 8), și prezintă o ardere, în general, slabă, având ca degresant materie organică (pleavă tocată), uneori adăugându-se și cioburi pisate (Pl. II/ 7). Netezirea este bună, culoarea fiind reprezentată de nuanțe de cărămiziu, cărămiziu gălbui, de nuanțe de brun deschis și brun-cărămiziu, fragmentele prezentându-se negre în spărtură.

Datorită numărului mic de materiale se pot menționa ca elemente de decor doar barbotina stropită (Pl. II/ 6, 7), alături de câteva funduri drepte (Pl. II/ 8, 9).

Materialele aparținând culturii Coțofeni (Pl. III/ 1-2) ce se încadrează în categoria fină (degresant nisip și cioburi pisate), prezintă o ardere relativ bună, o netezire foarte bună, culoarea acestora fiind cărămizie la exterior și cenușie sau cenușiu-gălbui pe interior. Elementele de decor caracteristice culturii Coțofeni sunt inciziile înguste sub forma „ramurilor de brad” (Pl. III/ 2) și impresiunile cu unghia dispuse în șiruri verticale (Pl. III/ 1).

Fragmentele ceramice aparținând etapei finale a bronzului timpuriu (BT III), de tip *Besenstrich und Textilmuster*, aparțin speciei ceramice semifine (Pl. III/ 3-6, 8, 18), având ca degresant nisip, uneori cu granulație mare, și pietricele. Arderea și netezirea sunt bune, culoarea acestora fiind cărămizie, cenușie cu nuanțe deschise sau închise, brună sau brun-cărămizie. Categoria grosieră (Pl. III/ 7) ce utilizează ca degresant nisip și pietricele, prezintă o ardere bună, o netezire atentă, culoarea dominantă fiind cenușiu.

Decorul este reprezentat de alveole aplicate sub buza vaselor (Pl. III/ 6), de creștături aplicate pe buza recipientelor (Pl. III/ 5), striuri executate cu măturicea (*Besenstrichverzierung*) (Pl. III/ 18) sau de alveole pe buză (Pl. III/ 7). De remarcat este faptul că în cadrul acestor materiale apar și elemente de decor caracteristice etapei mijlocii a bronzului timpuriu, reprezentate de brăuri simple (Pl. III/ 3-4).

Fragmentele ceramice aparținând bronzului mijlociu, respectiv culturii Wietenberg se încadrează în specia fină (Pl. III/ 9, 12, 13, 16,17; Pl.IV/ 3-5), degresanții utilizați fiind nisipul, pietricele, cioburi pisate. Arderea și netezirea sunt foarte bune, unele fragmente ceramice fiind lustruite pe interior sau pe exterior. Gama cromatică cuprinde cărămiziu-gălbui, cenușiu-gălbui, cenușiu închis, brun, brun-gălbui și brun închis. Categoria semifină (Pl. III/ 11, 14; Pl. IV/ 1-2) are ca degresant nisip și pietricele uneori combinate cu cioburi pisate. Arderea și netezirea relativ bune, gama cromatică dominată de cenușiu-gălbui, cărămiziu-gălbui, brun-gălbui și brun cenușiu, caracterizează categoria semifină. Categoria grosieră are ca degresant nisip cu granulație mare și pietricele, arderea fiind bună.

Decorul este reprezentat de banda îngustă umplută cu hașuri în rețea, încadrată de o incizie orizontală (Pl. IV/ 3), de impresiuni sub forma unor puncte mici în asociere cu incizii aplicate pe interiorul vaselor (Pl. III/ 12), de linii orizontale efectuate cu ajutorul inciziilor pe exteriorul sau interiorul vaselor (Pl.III/13; Pl. IV/ 1), și de butoni cilindrici, scunzi, aplicați sub lobii unor străchini (Pl. III/ 13).

⁴⁵ Baltag 2000, p. 41.

Din acest punct putem aminti un fragment ceramic (Pl. III/ 15) care se încadrează în categoria fină, ardere relativ bună (negru pe exterior și cărămiziu pe interior), lustruit pe exterior, pentru care s-a utilizat nisip ca și degresant. Acest fragment este decorat cu caneluri dispuse orizontal, ținând cont de aceasta dar și de factura acestui fragment există posibilitatea ca acesta să aparțină Hallstatt-ului.

Materialul litic este reprezentat de câteva fragmente de roci silicioase de culoare neagră.

3.4 Pe Șes

Acest punct se află la aproximativ 300m nord-vest de satul Laslea pe prima terasă neînundabilă de pe malul drept al pârâului Laslea, la confluența pârâului Daneșului cu pârâul Laslea.

Cu ajutorul cercetărilor de suprafață efectuate în primăvara anului 2004 s-a reușit identificarea în acest punct a sitului localizat greșit de către A. Georgescu și G. Rotar în *Unghiul Prodului*⁴⁶, prin aceasta, dorindu-se corectarea acestei erori datorate necunoașterii în totalitate a situației din teren la acel moment.

Totodată, cu prilejul acestor cercetări de suprafață, s-a recoltat un lot de materiale ceramice aparținând tuturor etapelor epocii bronzului.

Fragmentele ceramice aparținând bronzului timpuriu, descoperite în acest punct se încadrează în categoria speciei ceramice semifine (Pl. IV/ 8-10), fiind realizate dintr-o pastă omogenă, ce a folosit ca degresant nisipul și pietricele. Arderea și netezirea sunt relativ bune, culoarea fiind cărămizie sau cenușiu-gălbuie.

În ceea ce privește decorul, se regăsesc elemente caracteristice atât etapei mijlocii a bronzului timpuriu, reprezentate de brâuri simple (Pl. IV/ 10), cât și elemente specifice etapei finale, reprezentate de scrijelituri gen „scoarță de copac” (*Besenstrichverzierungen*)(Pl. IV/ 11) și de brâuri ornamentate cu alveole (Pl. IV/ 8-9).

Fragmentele ceramice aparținând culturii Wietenberg (Pl. IV/ 11-12; Pl. IV/ 14, 18 Pl. V/ 3) aparțin categoriilor fină și semifină, în compoziția pastei intrând ca degresant nisipul și pietricele, uneori acestora adăugându-se mâl sau cioburi pisate. Arderea acestora este relativ bună, ca și netezirea, gama cromatică cuprinzând cărămiziu, cărămiziu-gălbui, cenușiu, cenușiu închis, brun și brun deschis.

Decorul este reprezentat de incizii (Pl. IV/ 1, 12), caneluri dispuse oblic (Pl. V/ 5), brâuri simple în asociere cu incizii (Pl. IV/ 16), de brâuri simple (Pl. IV/ 17) și de brâuri alveolate (Pl. IV/ 13).

Cultura Noua

Uneltele de os sunt reprezentate de un omoplat de animal cu marginea cavității glenoide crestată (Fig. 7), o prelucrare atentă observându-se doar asupra părții utilizabile a piesei. În ceea ce privește utilizarea acestui tip de uneltă, este posibil să fi fost folosită la prelucrarea pieilor de animale sau la tratarea preliminară a ceramicii⁴⁷.

Materialul litic descoperit în acest punct este reprezentat de câteva fragmente de roci silicioase, de culoare neagră, brună și brun-roșcată.

3.5 Späzer Nach

Punctul se află pe prima terasă neînundabilă de pe malul drept al Târnavei Mari, la 300 m vest de intersecția formată de DN 14 cu DJ 143, mai exact la aproximativ 100-150 m distanță, pe partea stângă a drumului Târnavei, din locul în care acesta se desprinde de DN 14.

Datorită lucrărilor de excavare din septembrie 1971, în cariera de nisip de pe buza terasei *Späzer Nach*, din lunca Târnavei Mari, un mormânt celtic izolat, al cărui inventar constă dintr-o sabie cu mânerul rupt, cu lama și teaca relativ bine păstrate; un vârf de lance, doua vase întregibile și unul întreg⁴⁸. Inventarul acestui mormânt se află în depozitele Muzeului Național Brukenthal,

⁴⁶ Georgescu - Rotar 2003, p. 16.

⁴⁷ Andrișoiu 1992, p. 66.

⁴⁸ Luca et alii 2003, p.122.

însă nefiind inventariat⁴⁹, nu a putut fi găsit.

3.6 *Uscătorie* (descoperire inedită)

Așezarea se află pe prima terasă neînundabilă, de pe malul drept al pârâului Laslea, pe partea dreaptă a drumului ce duce spre Mălâncrav, la aproximativ 100 m sud de terenul de fotbal al satului Laslea.

Cercetările de suprafață întreprinse în 2004 s-au soldat cu recoltarea unui lot de materiale ceramice aparținând bronzului mijlociu, respectiv culturii Wietenberg (Pl. V/ 6-11).

Fragmentele ceramice se încadrează în categoria fină (Pl. V/ 6-8), realizate dintr-o pastă omogenă, având în compoziția sa ca degresant nisip în combinație cu cioburi pisate, cu pietricele sau mъл. Arderea și netezirea sunt foarte bune iar paleta cromatică cuprinde gălbui, cărămiziu, brun închis și negru; categoria semifină (Pl. V/ 9, 11) are ca degresant nisip, pietricele și cioburi pisate. Arderea este foarte bună, netezirea bună, culoarea este cenușie sau brună. Categoria grosieră are ca degresant nisip și pietricele, arderea este relativ bună, culoarea este brun-cărămizie.

Materialele sunt puține la număr și fragmentare, putându-se identifica doar elemente de decor reprezentate de proeminente mici, conice aplicate pe diametrul maxim al unor vase sau străchini mici, acestea fiind asociate cu grupuri de incizii (Pl. V/ 6-7).

3.7 *Unghiul Prodului*

Acest toponim demarhează o unitate de parcele agricole din luncii Târnavei Mari, care face parte la rândul ei din unitatea mare de parcele agricole, cunoscută sub toponimul *Pe Târnavă*. Trebuie să amintim că în cadrul acestei unități există o altă subunitate numită *Pe Podei*, reprezentată de un grind⁵⁰. Am ținut să lămurim această situație datorită faptului că toate descoperirile din acest punct sunt localizate sub denumirea de *Unghiul Prodului*. Astfel în acest punct se semnalează descoperirea unui tezaur de monede imperiale romane și prezența unui vicus⁵¹. De asemenea este semnalată prezența unei întinse așezări Coțofeni⁵², de pe cuprinsul acesteia fiind amintit și un topor de bazalt de tip pană, ca și materiale Wietenberg⁵³.

În urma periegezelor efectuate pe perioada anilor 2003-2004 s-a reușit identificarea, pe teren, a vicusului roman de aici, care se află pe un grind ce formează în acest moment malul Târnavei pe o porțiune de câteva sute de metri. Acesta se află la aproximativ 4 km nord est de satul Laslea, materialele arheologice neputând fi recoltate din acest punct datorită pericolului supării malului Târnavei Mari, înalt de peste 10 metri. În profilul oferit de malul Târnavei se poate însă observa sub stratul vegetal, un strat de cultură, de culoare cenușie, cu o grosime de aproximativ 40 cm. Au fost recoltate o serie de materiale ceramice, de bună factură, luate la roată rapidă, provenind de la o gamă redusă de castroane și străchini (pl. XI-XII). Datorită eroziunii cauzate de Târnavă Mare, malul se prăbușește constant, din așezare păstrându-se, probabil, la acest moment doar maxim 10-15%.

În ceea ce privește așezarea Coțofeni, Gh. Baltag o localizează în zona plantațiilor de hamei⁵⁴, cercetările de suprafață efectuate în 2003-2004, s-au soldat însă cu descoperirea unor materiale aparținând culturii Coțofeni pe grindul denumit *Pe Podei*, care face parte din unitatea *Unghiul Prodului* și se află la aproximativ 200 m vest de vicusul roman. Latura de nord a acestui grind a fost, într-adevăr, taluzată la momentul înființării plantației de hamei⁵⁵, ceea ce poate fi un indiciu în ceea ce privește descoperirea acestei așezări, o dată cu înființarea plantației de hamei⁵⁶ și localizarea așezării pe acest grind. Datorită unor lucrări de excavare a fost posibilă fotografierea unui profil, fapt care nu ajută însă la lămurirea acestei probleme, datorită faptului că în profil se pot

⁴⁹ Mulțumim pe această cale d-lui muzeograf Adrian Georgescu (Muzeul Național Brukenthal Sibiu) pentru informația oferită.

⁵⁰ Informație Primăria Laslea.

⁵¹ Luca et alii 2003, p. 122.

⁵² Baltag 2000, p. 41; Luca et alii 2003, p. 121.

⁵³ Baltag-Amlacher 1994, p. 177, pl. XCV; Luca et alii 2003, p. 121.

⁵⁴ Baltag 2000, p. 41.

⁵⁵ Informație Primăria comunei Laslea.

⁵⁶ Baltag-Amlacher 1994, p. 177, pl. XCV; Luca et alii 2003, p. 121.

observa doar straturile de depuneri geologice, nu și un strat de cultură.

Materialele ceramice Coțofeni descoperite în acest punct se încadrează în categoria semifină, au o ardere și netezire bune, iar ca degresant a fost folosit nisip amestecat cu pietricele și cioburi pisate, culoarea fiind cenușiu (Pl. IV/ 6, 7). Elementele de decor se rezumă la incizii înguste, sub forma „ramurilor de brad” (Pl. IV/ 6) și a impresiunilor realizate cu unghia, dispuse în șiruri orizontale (Pl. IV/ 7).

4. Mălâncrav – sat, com. Laslea, jud. Sibiu

4.1 Fața Morii (descoperire inedită)

Așezarea se află pe prima terasă neînundabilă, de pe malul stâng al pârâului Mălâncrav, la aproximativ 1 km la nord de sat, pe malul drept al pârâului aflându-se drumul ce duce spre Laslea.

Cercetările de suprafață întreprinse în anul 2004 s-au soldat cu descoperirea, în acest punct, pe o suprafață de aproximativ 1,5 ha, a unui lot de materiale ceramice aparținând culturii Coțofeni, etapei finale a bronzului timpuriu, și epocii bronzului mijlociu (cultura Wietenberg).

Materialele ceramice Coțofeni descoperite sunt puține la număr, din acest motiv a fost ilustrat un singur fragment ceramic (Pl. V/ 16). Acesta se încadrează categoriei fine, are ca degresant nisip și pietricele. Arderea este foarte bună, culoarea fiind brun închis. Ornamentul este reprezentat de șiruri de impresiuni, realizate prin împunsături cu un obiect cu vârful ascuțit.

Fragmentele ceramice aparținând etapei finale a bronzului timpuriu (BT III), se încadrează în categoria semifină (Pl. V/ 17), realizată dintr-o pastă omogenă, ca degresant având nisip și pietricele. Arderea este bună, pereții vaselor relativ bine neteziți, culoarea fiind cenușiu închis. În cazul categoriei grosiere (Pl. V/ 18) se utilizează ca și degresant nisipul și pietricelele, arderea fiind bună. Netezirea este slabă, culoarea fiind cenușiu deschisă.

Decorul se caracterizează prin prezența ornamentului striat reprezentat de scrijelituri gen „scoartă de copac” (*Besenstrichverziehrungen*) (Pl. V/ 17-18) și de alveole aplicate pe buza vaselor (Pl. V/ 18).

Fragmentele ceramice aparținând culturii Wietenberg (Pl. V/ 12-15, 19) se încadrează în categoria fină și semifină, ca degresant folosindu-se nisipul și pietricele. Arderea este relativ bună, suprafețele sunt netezite, iar gama cromatică cuprinde cenușiu închis, cărămiziu, brun și brun cărămiziu.

4.2 Strada Crișului nr. 416 și nr. 273

Punctele se află în intravilanul satului Mălâncrav, pe strada Crișului, la numărul 416 în spatele gospodăriei familiei Wagner și pe terasa din spatele gospodăriei familiei Lăpădat, la numărul 273 (vis-a-vis de nr. 416).

Situl de la nr. 416 a fost descoperit în 1996, din acest punct Gh. Baltag semnalând trei gropi de incinerare dacice, materialele recoltate de acesta fiind fragmente de cărbuni, cenușă, chirpic, granule de pământ și pietre arse, ceramică dacică arsă secundar⁵⁷.

Cele trei complexe se pot observa în profilul realizat prin secționarea terasei din spatele curții, amenajare făcută în vederea lărgirii spațiului dintre șură și grădină⁵⁸, acesta având o lungime de aproximativ 20 m și o înălțime de aproximativ 3 m. Se pare că au fost deranjate și alte morminte de inhumare cu prilejul altor amenajări efectuate în curte sau în fața casei⁵⁹.

Cercetările de suprafață efectuate în acest punct pe perioada anilor 2003-2004 s-au soldat cu recoltarea unui lot de materiale dacice.

Acestea se încadrează în specia lucrată cu mâna (Pl. VIII/ 5-6; VIII/ 7-8; VIII/ 11; IX/ 2-4; IX/ 6; X 1-3) și în cea lucrată la roată (Pl. VIII/ 9-10; IX/ 1).

Materialele ceramice lucrate cu mâna aparțin speciei semifine (Pl. VIII/ 5-6; VIII/ 7-8; IX/2-4; IX/ 6, X/ 1-2) și prezintă ca degresant nisip și măr, nisip și pietricele, mică. Arderea este

⁵⁷ Baltag 2000, p. 98; Luca et alii 2003, p. 125.

⁵⁸ Mulțumim pe această cale doamnei Mariane Wagner pentru amabilitatea de care a dat dovadă, în ceea ce privește punerea la dispoziție a informațiilor referitoare la acest punct și a unor materiale recoltate de dânsa, cu ocazia diferitelor prăbușiri ale profilului, precum și pentru facilitarea accesului la acest sit, de câte ori a fost nevoie.

⁵⁹ Informație Mariane Wagner.

bună, câteva dintre ele (Pl. VIII/ 6; IX/ 3-4) prezentând o ardere secundară. Netezirea este în general bună, excepție făcând fragmentul din pl. IX/ 2, acesta având pe suprafața exterioară denivelări pronunțate, gama cromatică cuprinzând cărămiziu, cărămiziu-gălbui și brun cărămiziu.

Specia grosieră (Pl. VIII/ 11) are ca degresant nisip în amestec cu pietricele mari și prezintă o netezire bună, culoarea fiind cărămiziu-gălbuie. Și aceste două fragmente prezintă o ardere secundară.

Elementele de decor sunt reprezentate de incizii (Pl. IX/ 6; X/ 1-3; IX/ 4-5), de butoni conici (Pl. IX/ 5), de brâuri alveolate simple (Pl. VIII/ 7-8) sau în asociere cu brâuri simple și proeminente aplicate pe pereții vaselor (Pl. IX/ 3).

Ceramica lucrată la roată se încadrează în categoria semifină (VIII/ 9-10), cu o ardere foarte bună, degresant măr și mică, culoarea fiind cărămizie. Categoria grosieră (Pl. IX/ 1) are în compoziția pastei ca degresant nisip, măr și mică, și prezintă o ardere relativ bună, culoarea fiind cărămizie.

Elementele de decor sunt reprezentate de incizii asociate cu brâuri simple dispuse pe umărul vaselor (Pl. VIII/ 9-10) și de incizii dispuse de asemenea pe umărul vaselor (Pl. IX/ 1).

Cu prilejul aceluiași cercetări de suprafață au fost descoperite, pe terasa din spatele gospodăriei familiei Lăpădat la nr. 273, materiale ceramice, care deși sunt foarte fragmentare și reduse numeric, din punct de vedere al facturii, se aseamănă până la identitate cu cele de la nr.416. Aceasta ne face să tragem concluzia că situl se întindea în vechime pe ambele maluri ale pârâului Crișului, care desparte strada Crișului, nr.416 aflându-se pe malul drept al pârâului, nr. 273 aflându-se pe malul stâng, la momentul construcției caselor având loc probabil ample amenajări de nivelare a teraselor de pe ambele maluri care distrug cea mai mare parte a așezării.

În ceea ce privește complexele de la nr. 416, acestea ar trebui să facă obiectul unei săpături de salvare, datorită faptului că acel profil se prăbușește continuu, din terasă păstrându-se la acest moment doar maxim 10-15%.

4.4 Șteobor (descoperire inedită)

Așezarea se află pe a doua terasă neînundabilă, de pe malul stâng al pârâului Mălâncrav, la aproximativ 500 m la nord de ferma zootehnică din Valea Mălâncravului, pe partea stângă a drumului ce duce spre Laslea.

Cercetările de suprafață efectuate în toamna anului 2003 și în primăvara anului 2004, s-au soldat cu recoltarea unui lot de materiale ceramice încadrabile în epoca bronzului mijlociu, respectiv cultura Wietenberg (Pl. VI/ 1-8).

Fragmentele ceramice descoperite se încadrează în categoria fină și semifină (Pl. VI/ 1-4, 6-7), ca degresant fiind folosit nisipul cu granulație mare sau nisip cu pietricele. Arderea și neteziera sunt foarte bune, gama cromatică cuprinzând cărămiziu gălbui, cenușiu deschis, cenușiu cărămiziu, brun cărămiziu, brun cenușiu și negru cenușiu.

Referitor la forme putem menționa vase cu fundul drept (Pl. VI/ 8) și vase de atârnat (Pl. VI/ 6), acestea având o perforație în partea superioară a vasului în apropierea buzei.

Cât privește decorul, se poate menționa banda orizontală lată realizată cu ajutorul inciziilor în interiorul căreia se află linii incizate (Pl. VI/ 1), canelurile dispuse oblic (Pl. VI/ 3), creșturile aplicate pe marginea buzei (Pl. VI/ 4) și brăurile alveolate dispuse pe umărul vaselor (Pl. VI/ 2).

Materialul litic este reprezentat de un gratoar și un nucleu, cu urme de desprindere a așchiilor (Fig. 8, 11), materia primă (rocă silicioasă) având culoarea brună.

5. Noul Săsesc – Pădurea Bisericii (sat, com. Laslea, jud. Sibiu)

Fostul lot de pădure a Bisericii evanghelice se află la est de sat și ocupa o suprafață de 30 ha⁶⁰. În ceea ce privește locul exact al descoperirii depozitului de bronzuri de aici, nu s-a reușit identificarea acestuia. Tot aici a fost descoperit în 1861 a mai fost descoperit și un tub de bronz⁶¹.

Conținutul depozitului se află la Muzeul Sighișoara având următoarele numere de inventar: 2435, 2443-2444, 2447, 2449-2451, 2453-2455, 2458-2459, 2497-2498, 2502-2503, 2506, 2516,

⁶⁰ Informație Primăria comunei Laslea.

⁶¹ Petrescu-Dâmbovița 1977, p. 132.

2564, 3334⁶².

Din acest depozit fac parte un topor plat⁶³ (Pl. XIII/ 1), 15 celturi, dintre care 10 întregi: unul de tip transilvănean⁶⁴ (Pl. XIII/ 2), unul reprezentând varianta răsăriteană a tipului transilvănean⁶⁵ (Pl. XIII/ 4), trei cu gura concavă⁶⁶ (Pl. XIII/ 3, 7-8), trei cu decor⁶⁷ (Pl. XIII/ 9, 11, 13), unul simplu⁶⁸ (Pl. XIII/ 5), unul cu gura îngroșată și fără toartă⁶⁹ (Pl. XIII/ 6), cinci fragmentare⁷⁰ (Pl. XIII/ 10, 12, 14-16); un celt-ciocan cu decor⁷¹ (Pl. XIII/ 17), trei fragmente de seceră cu limbă la mâner⁷² (Pl. XIII/ 18), cu cârlig⁷³ (Pl. XIII/ 19), de tip neprecizat⁷⁴ (Pl. XIII/ 20) și un fragment dintr-o turtă de bronz⁷⁵ (Pl. XIII/ 21).

6. Roandola – sat, com. Laslea, jud. Sibiu

6.1 Biertelmendoala (descoperire inedită)

Acest punct se află la aproximativ 800 m la nord de satul Roandola, pe prima terasă neinundabilă de pe malul drept al pârâului Laslea, pe partea dreaptă a drumului ce duce spre Laslea. De remarcat în acest punct, este prezența pânzei freatice, foarte aproape de suprafață, datorită acestui fapt existând în zonă un număr mare de izvoare.

Cercetările de suprafață efectuate în primăvara anului 2004 au dus la descoperirea unui lot de materiale ceramice aparținând bronzului timpuriu și bronzului mijlociu.

Cât privește bronzul timpuriu, categoria semifină (Pl. VII/ 5) are ca degresant nisip și pietricele, beneficiind de o ardere foarte bună și prezintă o netezire foarte bună, culoarea fiind cenușiu gălbuie. Categoria grosieră (Pl. VII/ 6-7; Pl. VII/ 1-3; Pl. VII/ 4, 8) are în compoziția pastei, ca degresant nisip și pietricele mari, uneori în acest amestec putând apărea și cioburi pisate (Pl. VII/ 6) sau uneori pot predomina pietricele mari în combinație cu nisipul (Pl. VII/ 7). Arderea este în general relativ bună, netezirea acestei categorii fiind sumară (suprafețele aspre la pipăit). Gama cromatică include nuanțe de cărămiziu, cărămiziu gălbui, cenușiu și cenușiu gălbui, dar și brun, brun-cărămiziu.

Formele sunt reprezentate de vasele sac cu gura largă, corpul ușor arcuit (Pl. VII/ 8) și vase sac cu proeminențe-apucători dispuse aproape de buză (Pl. VII/ 2).

Decorul este reprezentat de brâuri și proeminențe, brăurile putând fi ornamentate cu alveole (Pl. VII/ 1). Proeminențele-apucători dispuse sub buza vaselor, prevăzute cu alveole (Pl. VII/ 2) reprezintă ornamentul de tip „creastă de cocoș”. În cadrul acestor materiale apar și elemente de decor care se regăsesc în descoperirile de tip Copăceni, cum ar fi decorul realizat prin impresiuni circulare aplicate pe umărul vaselor (Pl. VII/ 5) și creștăturile aplicate pe manșetele buzelor (Pl. VII/ 6).

În ceea ce privește factura materialelor ceramice specifice bronzului mijlociu, categoria fină (Pl. VI/ 9-16) este realizată dintr-o pastă omogenă, ca degresant fiind folosit nisipul, în unele cazuri acesta putând apărea în combinație cu pietricele (Pl. VI/ 13), sau în combinație cu cioburi pisate (Pl. VI/ 9; Pl. VI/ 16). Arderea și netezirea acestei specii sunt foarte bune, gama cromatică cuprinzând nuanțe de cenușiu deschis, cenușiu gălbui, cenușiu închis, brun cenușiu sau brun cărămiziu. Categoria semifină (Pl. VI/ 10) are ca degresant nisip și pietricele, beneficiind de o ardere foarte bună și prezintă o netezire foarte bună, culoarea fiind brun gălbuie.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*, pl. 313/ 1.

⁶⁴ *Ibidem*, pl. 313/ 2.

⁶⁵ *Ibidem*, pl. 313/ 4.

⁶⁶ *Ibidem*, pl. 313/ 3, 7-8.

⁶⁷ *Ibidem*, pl. 313/ 9, 11, 13.

⁶⁸ *Ibidem*, pl. 313/ 5.

⁶⁹ *Ibidem*, pl. 313/ 6.

⁷⁰ *Ibidem*, pl. 313/ 10, 12, 14 –16.

⁷¹ *Ibidem*, pl. 313/ 17.

⁷² *Ibidem*, pl. 313/ 18.

⁷³ *Ibidem*, pl. 313/ 19.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 132, pl. 313/ 20.

⁷⁵ *Ibidem*, pl. 313/ 21.

Din cadrul formelor caracteristice acestui orizont se pot aminti strachina, cu corpul delimitat de gât printr-un număr discret marcat, raportul de înălțime înclinând în favoarea corpului (Pl. VI/ 9,10,16),

Elementele de plastică sunt reprezentate de trei fragmente ceramice de roată de car miniatural (Pl. VI/ 13-15).

6.2 Gherghindoala (descoperire inedită)

Acest punct se află la marginea de sud-est a satului Roandola, fiind situat pe o terasă dominantă, a doua terasă neîndubabilă de pe malul stâng a pârâului Roandola, ca punct de reper putând fi luată gospodăria doamnei Katharina Feck.

O dată cu efectuarea unor cercetări de suprafață în primăvara anului 2004, în acest punct, s-au descoperit fragmente ceramice dacice. Acestea se înscriu în categoria semifină, lucrată cu mâna, ca degresant fiind folosit nisipul în amestec cu cioburi pisate sau cu mică. Arderea este în general relativ slabă, netezirea este bună, culoarea cuprinzând cenușiu, cărămiziu și brun cărămiziu.

Datorită numărului mic și a fragmentării materialelor s-a reușit doar identificarea unor elemente de decor reprezentate de incizii dispuse vertical (Pl. VIII/ 1), de butoni conici (Pl. VIII/ 2) și de butoni cilindrici simpli sau în asociere cu brâuri simple (Pl. VIII/ 3-4).

7. Descoperiri izolate

În albia Târnavei Mari s-au descoperit în 2001, trei piese aflate izolat una față de cealaltă, respectiv un topor cu brațe în cruce, de tip Jászládány, varianta Șincai, un topor din piatră și un obiect din piatră⁷⁶ (Pl. XIV/ 1-3).

Încadrarea cultural-cronologică

În ceea ce privește încadrarea cultural-cronologică a materialelor ceramice descoperite pe arealul comunei Laslea și prezentate mai sus, trebuie amintit faptul că acestea sunt rezultatele cercetărilor de suprafață întreprinse pe perioada anilor 2001-2004. În marea lor majoritate sunt foarte fragmentare și se prezintă într-un număr restrâns, acest fapt nepermițând uneori o încadrare foarte precisă, în cele mai multe cazuri rezumându-ne doar la încadrarea cronologică largă a materialelor, evitându-se o încadrare exactă pe faze și culturi arheologice.

Neoliticul

În cadrul descoperirilor făcute pe teritoriul comunei Laslea, această perioadă este reprezentată de materialele ceramice, aparținând culturii Starcevo-Criș. Aceste materiale au fost descoperite pe teritoriul comunei la Laslea-„Jimon” și conform facturii și ornamentării cu barbotină ne fac să le considerăm ca aparținând fazelor târzii ale culturii Starcevo-Criș. Barbotina stropită reprezintă unul din ornamentele caracteristice fazei a III-a culturii⁷⁷, mai ales în prima jumătate a acestei faze⁷⁸. În partea nord-estică a județului Sibiu există relativ puține descoperiri aparținând acestui complex cultural: Brateiu, Mediaș-*Gura Cîmpului*, Proștea Mare, Ruja-*Curtea grădiniței*⁷⁹, toate aceste descoperiri nebeneficiind de observații stratigrafice sau de o încadrare în vreuna din fazele de evoluție ale culturii Starcevo-Criș.

Eneoliticul

Fragmentele ceramice descoperite la Daneș-*Fântâna Marcului* le considerăm ca aparținând culturii Petrești, cu rezervele de rigoare date de condițiile descoperirii.

Toporul cu brațe în cruce, care face obiectul unei descoperiri izolate din albia Târnavei Mari, aparține tipului Jászládány, varianta Șincai, conform tipologiei propuse de Alexandru Vulpe⁸⁰, acesta fiind un tip de unealtă specifică eneoliticului mijlociu, în special culturii Bodrogkeresztúr, în cadrul căreia un rol important îl au aceste topoare cu brațe în cruce⁸¹; păstrăm însă evident anumite circumspecții în legătură cu această încadrare culturală având în vedere caracterul fortuit al acestei descoperiri. Analogii apropiate în teritoriul Transilvaniei pentru această

⁷⁶ Georgescu-Rotar 2003, p. 16-17, pl. I/ 1-3.

⁷⁷ Lazarovici 1984, p. 65.

⁷⁸ *Idem* 1979, p. 46, fig. 3/ b 2.

⁷⁹ Luca et alii 2003, pp. 64, 128, 170, 183.

⁸⁰ Vulpe 1975, 40-41; Georgescu-Rotar 2003, p. 17.

⁸¹ Luca 1999, p.33; Georgescu 2002, p. 21; Luca-et alii 2004, p. 116.

piesă se întâlnesc la Alțâna (jud. Sibiu)⁸², Axente Sever⁸³, Chesler (jud. Sibiu)⁸⁴, Doștat (jud. Alba)⁸⁵ și Târnava⁸⁶.

Etapa finală a eneoliticului este reprezentată de materialele ceramice Coțofeni descoperite în așezările de la Daneș-*Fântâna Marcului*, Laslea-*Jimon*, Laslea-*Pe Podei* și Mălâncrav-*Fața Morii*, încadrarea materialelor ceramice fiind posibilă pe baza facturii acestora și a ornamentelor prezente, formele lipsind datorită fragmentării excesive.

Materialele Coțofeni de la Daneș-*Fântâna Marcului* se pot încadra în faza a II-a a culturii pe baza caracteristicilor facturii și ornamentelor, acest tip de decor fiind caracteristic acestei faze a culturii⁸⁷, ca și fragmentele ceramice descoperite la Laslea-*Jimon*. Analogii pentru acestea se găsesc la Limba-*În Coastă*⁸⁸, Aiud-*Cetățuie*⁸⁹, Gilău⁹⁰ și Mediaș-*Autoservice*⁹¹. Ceramica Coțofeni de la Laslea-*Pe Podei* poate fi de asemenea încadrată în faza a II-a a culturii, elementele de decor având analogii la Limba-*În Coastă*⁹², Cicău-*Săliște*⁹³ și Turdaș-*Sub Pădure*⁹⁴. Tot în această fază se poate înscrie și fragmentul ceramic descoperit la Mălâncrav-*Fața Morii*, datorită decorului realizat prin împunsături cu un obiect ascuțit (Pl. V/ 16), analogii pentru acesta existând la Gilău⁹⁵.

Epoca bronzului

Perioada timpurie a epocii bronzului.

Definirea culturii Schneckenberg⁹⁶ a condus, în urma unui număr redus de cercetări care au vizat direct această perioadă, la îmbogățirea conținutului culturilor materială și spirituală, precum și la precizarea ariei de răspândire, care se limitează la sudul și sud-estul Transilvaniei⁹⁷. Recente descoperiri (Mediaș-*Măzăriște-Pe Șes*⁹⁸, Copșa Mică⁹⁹, Daneș¹⁰⁰) confirmă apariția unor morminte-cistă ca și cele din zona Brașovului¹⁰¹ sau a nordului Munteniei centrale¹⁰² și în același timp ridică problema asocierii unor ornamente striate¹⁰³ cu elemente specifice culturii Schneckenberg¹⁰⁴.

Definirea etapei a III-a a bronzului timpuriu (BT III) pentru zona de sud și sud-est a Transilvaniei abia acum prinde contur, în special prin apariția unor studii de sinteză¹⁰⁵ și a unor extinse rapoarte de săpătură¹⁰⁶. Identificarea unor decoruri tipice etapei III a bronzului timpuriu (Daneș-*Fântâna Marcului*, Laslea-*Jimon*, *Pe șes*, Mălâncrav-*Fața Morii*, Roandola-*Biertelmendoala*), absența formelor, ridică problema raporturilor cu mediul anterior Schneckenberg, în condițiile inexistenței în perimetrul Târnavei Mari a unor situri cu contexte

⁸² Vulpe 1975, 40 (nr. 130, 131); Georgescu 2002, pl. 2/ 1.

⁸³ Vulpe 1975, 401 (nr. 140).

⁸⁴ Vulpe 1975, 40-41 (nr. 137).

⁸⁵ Vulpe 1975, 41 (nr. 138); Georgescu 2002, pl. 3/ 2.

⁸⁶ Vulpe 1975, 41 (nr. 139).

⁸⁷ Ciugudean 2000, p. 48-49.

⁸⁸ *Ibidem*, pl. 63/ 5.

⁸⁹ *Ibidem*, pl. 58/ 4.

⁹⁰ *Ibidem*, pl. 59/ 5.

⁹¹ Blăjan et alii 1978, fig.10/ 13, 19.

⁹² Ciugudean 2000, pl. 64/ 4.

⁹³ *Ibidem*, pl. 48/ 3.

⁹⁴ Blăjan et alii 1978, fig. 18/ 1.

⁹⁵ Ciugudean 2000, pl. 61/ 11, 16-17.

⁹⁶ Prox 1941.

⁹⁷ Roman 1986, 41

⁹⁸ Blăjan 1989.

⁹⁹ Blăjan 1996.

¹⁰⁰ În hotarul satului Daneș a fost descoperită o așezare aparținând culturii Schneckenberg (informație amabilă Gheorghe Baltag, Muzeul de Istorie Sighișoara).

¹⁰¹ Prox 1941, 72-73.

¹⁰² Roman 1986, 41.

¹⁰³ Blăjan 1996, fig. 3, 4 (este posibil ca în această așezare să existe două momente distincte, din punct de vedere cronologic, aparținând bronzului timpuriu).

¹⁰⁴ Prox 1941.

¹⁰⁵ Roman 1986, Cavruc 2002.

¹⁰⁶ Cavruc-Buzea 2002, 41-88 (cu bibliografia).

arheologice clare.

Decorul prin adâncire este reprezentat de categoria scrijeliturilor gen „scoarță de copac” și are bune analogii Iernut-*Hulupiști*¹⁰⁷, Zoltan¹⁰⁸, Lopadea Veche¹⁰⁹, iar cel în relief (brâuri crestate, brâuri alveolate în cadrate de incizii, buze îngroșate ornamentate cu alveole, alveole amplasate sub buză) au bune corespondențe tipologice la Lopadea Veche¹¹⁰ și Iernut-*Hulupiști*¹¹¹.

În cazul descoperirilor noastre, ceramica striată nu este asociată cu decorurile constituite din amprente textile, în consecință o încadrăm, cu limitele impuse de caracterul descoperirilor, în etapele II-III ale bronzului timpuriu.

Perioada mijlocie a epocii bronzului

Cultura Wietenberg reprezintă una dintre manifestările reprezentative ale bronzului mijlociu. Aria de răspândire a acesteia ocupă spațiul intracarpatic, respectiv podișul Transilvaniei și spațiul aflat la vest, nord și nord-est de M-ții Apuseni¹¹². Pentru abordarea tipologică a lotului de materiale ceramice aparținând culturii Wietenberg, descoperit pe teritoriul comunei, s-a utilizat ordonarea tipologică propusă de I. Andrițoiu¹¹³.

În ceea ce privește decorul, remarcăm elemente definitorii clare, deși loturile ceramice specifice orizontului sunt reduse, constatare completată de existența unui număr mic de forme (inclusiv vase lobate).

Banda îngustă umplută cu hașuri în rețea la Laslea-*Jimon* cu analogii la Cetea, Boiu și Alba-Iulia¹¹⁴, Cicău¹¹⁵ și Sighișoara-„Wietenberg”¹¹⁶. Un alt element (banda îngustă umplută cu crestături) cu corespondențe la Cetea¹¹⁷ și Sighișoara-*Wietenberg*¹¹⁸. Benzile (spiralalice ?) realizate cu ajutorul inciziilor, cunosc analogii la Vințu de Jos¹¹⁹, în timp ce caneluri dispuse oblic pe umărul vaselor apar în cadrul descoperirilor de la Boiu¹²⁰, Renghet¹²¹, Piatra Craivii¹²², Feldioara¹²³ și Sighișoara-*Wietenberg*¹²⁴. Impresiunile oval-alungite de forma unor boabe de grâu în asociere cu alte elemente ornamentale cunosc cu analogii la Deva-*Dealul Cetății*¹²⁵, Nicula¹²⁶ și Sighișoara-*Wietenberg*¹²⁷. Butoni cilindrici scunzi aflați sub lobii unor străchini au analogii la Sebeș-*Podul Pripocului*¹²⁸. Spiralele realizate cu ajutorul canelurilor, au analogii în cadrul materialelor de la Baraolt¹²⁹.

Descoperirile, pe baza elementelor menționate, aparțin fazelor II-III ale culturii Wietenberg, nefiind sesizate elemente care să ne permită extinderea palierului temporal pentru aceste artefacte.

Perioada târzie a epocii bronzului

Cultura Noua reprezintă etapa finală a epocii bronzului, aria sa de răspândire cuprinzând

¹⁰⁷ *Ibidem*, fig 85/ 4, 6, 7.

¹⁰⁸ Székely 1997, pl.LXI/1,2; pl. LXII/1,2; pl. LXIII/1,3.

¹⁰⁹ Ciugudean 1996, fig. 86/ 1, 2.

¹¹⁰ *Ibidem*, fig. 86/ 1-2.

¹¹¹ *Ibidem*, fig. 85/ 9, 10, 12, 13.

¹¹² Andrițoiu 1992, p. 28.

¹¹³ *Ibidem* p. 35-39, pl. 43.

¹¹⁴ Andrițoiu 1992, pl. 31/ 11,13, 15, 16.

¹¹⁵ Boroffka 1994, pl. 37/ 4; 38/ 20; 41/ 10.

¹¹⁶ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 4/ 7; 10/ 5, 8, 12, 15; 11/ 14, 18.

¹¹⁷ Andrițoiu 1992, pl. 32/ 7, 11.

¹¹⁸ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 10/ 13; 7/ 7, 11; 6/ 8; 4/ 1.

¹¹⁹ Andrițoiu 1992, pl. 25/ 6.

¹²⁰ *Ibidem*, pl. 32/ 13.

¹²¹ *Ibidem*, pl. 33/17.

¹²² *Ibidem*, pl. 24/13.

¹²³ Boroffka 1994, pl. 77/ 1-5, 7, 10-11, 13.

¹²⁴ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 3/ 2; 7/ 8, 11, 13; 8/ 3; 12/ 8, 9, 23; 15/ 13; 17/ 16; 18/ 9, 16.

¹²⁵ Andrițoiu 1992, pl. 28/ 9.

¹²⁶ Boroffka 1994, pl. 99/ 6.

¹²⁷ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 5/ 14; 6/ 1, 3; 7/ 8; 11/ 12; 10/ 11; 14/ 8, 9.

¹²⁸ *Ibidem*, pl. 33/ 5, 10.

¹²⁹ *Ibidem*, pl. 8/ 2.

Moldova, Podișul Transilvaniei și nord-estul Munteniei¹³⁰.

Unealta de os atribuită culturii Noua cunoaște analogii la Sebeș-*Podul Pripocului*¹³¹, Zoltan¹³², ultima sinteză elaborată de A. C. Florescu indicând alte puncte cu descoperiri similare (Corlăteni, Apahida, Rotbav, Trușești, Lupșanu, Cavadinesti, Rușenii Noi, Gârbovăț și Tanacu)¹³³.

Epoca Fierului (Hallstatt)

În ceea ce privește depozitul de bronzuri de la Noul Săsesc, Mircea Rusu deosebește două loturi de materiale: unul din Hallstatt A₁, care cuprinde majoritatea pieselor și altul din Hallstatt B₁ cărui îi aparțin două celturi (PL. XI/ 9, 13). Pe aceste considerente, M. Petrescu-Dâmbovița încadrează depozitul mai curând în Hallstatt A₁, deși cele mai recente piese aparțin unui Hallstatt B₁¹³⁴. S.A. Luca încadrează acest depozit în seria Moigrad-Tăuteu din secolul X î.Chr¹³⁵.

Perioada La Tène

Perioada La Tène este reprezentată în zonă, în special de ceramica dacică, în cadrul căreia se diferențiază două categorii de ceramică: ceramica lucrată de mână și cea lucrată la roată.

Formele sesizate au numeroase analogii, rezumându-ne a le prezenta doar pe cele de la Căpâlna¹³⁶. Elementele de decor constând din incizii întâlnim frecvent în cadrul descoperirilor de la Căpâlna¹³⁷, Pietroasele-*Gruiu Dării*¹³⁸, Racul, Medișorul Mare, Angheluș¹³⁹ și Sighișoara-Wietenberg¹⁴⁰. Un alt element de decor răspândit în cadrul ceramicii dacice lucrate de mână, este cel incizat sub forma „ramurilor de brad”, cu analogii recente la Pietroasele-*Gruiu Dării*¹⁴¹ și Covasna-*Valea Zânelor*¹⁴². O serie de alte elemente (brăurile alveolate, brăurile simple în asociere cu brăuri alveolate și proeminențe dispuse vertical) cunosc analogii la Căpâlna¹⁴³, Cetea¹⁴⁴, Pietroasele-*Gruiu Dării*¹⁴⁵, Covasna-*Valea Zânelor*¹⁴⁵ și Doboșeni¹⁴⁶.

Materialele descoperite pe teritoriul comunei, aparținând ceramicii lucrate la roată, sunt foarte puține la număr și sunt fragmentare, astfel se pot menționa doar câteva fragmente de pithoi, elementele de decor fiind reprezentate de linii în relief și benzi de linii incizate în val, cu analogii la Pietroasele-*Gruiu Dării*¹⁴⁷, Covasna-*Valea Zânelor*¹⁴⁸, Racul, Medișorul Mare, Angheluș¹⁴⁹ și Sighișoara-*Wietenberg*¹⁵⁰.

Datorită acestor considerente, propunem, încadrarea cronologică a materialelor dacice descoperite pe teritoriul comunei Laslea, în sec. I a. Chr.- sec. I p. Chr.

Concluzii

Cercetările de suprafață întreprinse în perioada anilor 2001-2004 au dus la identificarea majorității siturilor arheologice cunoscute deja în literatura de specialitate și la descoperirea unor loturi de materiale inedite care au completat sau au schimbat datele existente în bibliografia de specialitate. Pe lângă aceasta s-a încercat corectarea unor greșeli în legătură cu unele toponime din

¹³⁰ Andrițoiu 1992 p. 63.

¹³¹ *Ibidem*, pl. 56/ 3, 4, 8-12.

¹³² Căvruc 2003, p. 105-106, fig. 222-228.

¹³³ Florescu 1991, fig. 23/ 8; 10/ 1, 9, 12, 13, 15; 15/ 6; 29/ 1; 35/ 58; 115/ 1-5.

¹³⁴ Petrescu-Dâmbovița 1977, p. 132.

¹³⁵ Luca et alii 2003, p. 152.

¹³⁶ Glodariu-Moga 1989, pl. 41/ 2.

¹³⁷ *Ibidem*, pl. 41/ 2, 53/ 12, 61/ 7.

¹³⁸ Dupoi-Sîrbu 2001, fig. 72/ 5.

¹³⁹ Crișan 2000, pl. 32/ 7, 9, 10.

¹⁴⁰ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 36/ 7; 44/ 1, 5; 78/ 2; 84/ 5; 86/ 2; 89/ 7; 90/ 5.

¹⁴¹ Dupoi-Sîrbu 2001, fig. 94/ 3, 4.

¹⁴² Sîrbu-Crișan 1999, fig. 2/ 3.

¹⁴³ Glodariu-Moga 1989, pl. 60/ 3-5.

¹⁴⁴ Ciugudean 1978, fig. 5/ 5.

¹⁴⁵ Dupoi-Sîrbu 2001, fig. 68/ 1, 3, 5; 69/ 2; 70/ 3; 98/ 3.

¹⁴⁶ Crișan 2000, pl. 30/ 1, 2, 4.

¹⁴⁷ Dupoi-Sîrbu 2001, fig. 75/ 4-6.

¹⁴⁸ Sîrbu-Crișan 1999, fig. 2/ 9.

¹⁴⁹ Crișan 2000, pl. 32/ 7, 9, 10.

¹⁵⁰ Andrițoiu-Rustoiu 1997, fig. 36/ 7; 44/ 1, 5; 78/ 2; 84/ 5; 86/ 2; 89/ 7; 90/ 5.

zonă, apărute în literatura de specialitate, din cauza necunoașterii în totalitate a situației în teren. Mai mult decât atât, s-a reușit descoperirea unui număr de șapte așezări inedite, aceste descoperiri ducând și ele la completarea datelor referitoare la această zonă, implicit și la completarea „Repertoriului arheologic al județului Sibiu”, care a fost, prin apariția sa, un imbold pentru noi, în întreprinderea acestor cercetări asupra teritoriului comunei Laslea.

Astfel pe lângă prezentarea unor serii de materiale publicate deja în literatura de specialitate, s-a reușit identificarea în teren și recoltarea de materiale arheologice de cuprinsul următoarelor situri: Daneș-*Fântâna Marcului* (Petrești ?, Coțofeni, etapa finală a bronzului timpuriu, Wietenberg), Florești-*Beachelz* (descoperire inedită)(Wietenberg); Laslea-*Cariera de nisip* (localizare în teren), Laslea-*La Brazi* (localizare topografică și identificarea elementelor de fortificație), Laslea-*Jimon* (descoperire inedită)(Starčevo-Criș, Coțofeni, etapa finală a bronzului timpuriu, Wietenberg), Laslea-*Pe Șes* (s-a corectat greșeala apărută în bibliografia de specialitate datorită confuziei în ceea ce privește localizarea în teren a acestui sit în punctul *Unghiul Prodului*¹⁵¹ și s-au recoltat materiale aparținând etapei finale a bronzului timpuriu, culturilor Wietenberg și Noua), Laslea-*Späzer Nach* (identificare topografică), Laslea-*Uscătorie* (descoperire inedită)(Wietenberg), Laslea-*Unghiul Prodului* (identificare topografică a vicusului roman și s-a corectat eroarea toponimică din literatura de specialitate prin delimitarea acestui punct de subunitate *Pe Podei*, subunitate de unde au recoltat materiale aparținând culturii Coțofeni, Mălâncrav-*Fața Morii* (descoperire inedită)(Coțofeni, etapa finală a bronzului timpuriu, Wietenberg), Mălâncrav-*Str Crișului nr. 416* (materiale dacice din sec. I a. Chr.- sec. I p. Chr), în paralel cu recoltarea unor materiale identice în ceea ce privește factura de la *Nr. 273*; Mălâncrav-*Șteobor* (descoperire inedită)(Wietenberg); Roandola-*Biertelmendoala* (descoperire inedită) (bronz timpuriu); Roandola-*Gherghindoala* (descoperire inedită)(materiale dacice).

Un alt rezultat al acestor cercetări de suprafață sperăm să îl constituie efectuarea cel puțin a unor săpături de salvare în zonă, datorită existenței siturilor de la Laslea-*Unghiul Prodului* și Mălâncrav- *Str. Crișului nr. 416*, care necesită o asemenea intervenție, din cauza stării avansate de distrugere în care se află.

LISTA ABREVIERILOR BIBLIOGRAFICE

ActaMN	<i>Acta Musei Napocensis</i> , Cluj-Napoca
ActaMP	<i>Acta Musei Porolisensis</i> , Zalău
ActaTS	<i>Acta Terrae Septemcastrensis</i> , Sibiu
Angustia	<i>Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni</i> , Sf. Gheorghe
Apulum	<i>Apulum. Acta Musei Apulensis</i> , Alba Iulia.
AVSL	<i>Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde</i> , Sibiu
BM	<i>Bibliotheca Mousaios</i> , Buzău
BMA	<i>Bibliotheca Musei Apulensis</i> , Alba Iulia
BS	<i>Bibliotheca Septemcastrensis</i> , Sibiu
BT	<i>Bibliotheca Thracologica</i> , București
CCDJ	<i>Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos</i>
Corviniana	<i>Corviniana. Acta Musei Corviniensis</i> , Hunedoara.
KorrblVSL	<i>Korrespondenzblatt der Vereins für Siebenbürgische Landeskunde</i> , Sibiu
LAULB	Laboratorul arheologic al Universității „Lucian Blaga”, Sibiu
Marisia	<i>Marisia</i> , Târgu Mureș
PBF	<i>Prähistorische Bronzefunde</i> , Berlin

¹⁵¹ Georgescu-Rotar 2003, p. 16.

BIBLIOGRAFIE / BIBLIOGRAPHY

- Andrițoiu 1992 Andrițoiu Ioan, *Civilizația tracilor din sud-vestul Transilvaniei în epoca bronzului*, BT (II), București (1992).
- Andrițoiu-Rustoiu 1997 Andrițoiu Ioan, Rustoiu Aurel, *Sighișoara-Wietenberg. Descoperirile preistorice și așezarea dacică*, BT XXIII, București, 1997.
- Baltag 2000 Baltag Gheorghe, *Sighișoara înainte de Sighișoara*, București, 2000.
- Baltag- Almlacher 1994 Baltag Gheorghe, Amlacher E., *Noi contribuții la repertoriul arheologic al zonei Târnavei Mari*, în *Marisia XXIII-XXIV*, 1994.
- Blăjan 1989 Blăjan Mihai, *Morminte din cultura Schneckenberg descoperite la Mediaș*, în *Apulum XXV*, 1989.
- Blăjan 1996 *Așezări din cultura Schneckenberg descoperite la Copșa Mică (jud. Sibiu)*, în *ActaMN 33*, 1, 1996.
- Blăjan - Tatai-Baltă 1978 Blăjan Mihai, Tatai-Baltă Cornel, *Descoperiri din epoca neolitică și perioada de tranziție spre epoca bronzului în județele Sibiu, Alba și Cluj (I)*, *Apulum XVI*, 1978.
- Boroffka 1994 Boroffka Nikolaus, *Die Wietenberg Kultur*, Bonn, 1994.
- Cavruc 2002 Cavruc Valeriu, *Noi considerații privind grupul Ciomortan*, în *Angustia 7*, 2002.
- Cavruc-Buzea 2002 Cavruc Valeriu, Buzea Dan Lucian, *Noi cercetări privind epoca bronzului în așezarea Păuleni (Ciomortan). Campaniile din anii 2001-2002. Raport preliminar*, în *Angustia 7*, 2002.
- Ciugudean 1978 Ciugudean Horia, *Noi descoperiri arheologice pe teritoriul județului Alba (I)*, în *Apulum XVI* 1978.
- Ciugudean 1996 Ciugudean Horia *Epoca timpurie a bronzului în centrul și sud-vestul Transilvaniei*, BT 13, 1996.
- Cavruc 2003 Cavruc Valeriu, *Satul Zoltan, comuna Ghidfalau, județul Covasna*, în *Noi descoperiri arheologice în sud-estul Transilvaniei*, Catalog de expoziție, Covasna, 2003.
- Crișan 2000 Crișan Viorica, *Dacii din estul Transilvaniei*, Sf. Gherghe , 2000.
- Dupoi-Sîrbu 2001 Dupoi V., Sîrbu Valeriu, *Pietroasele-Gruiu Dării. Incinta dacică fortificată P*, BM, 2001.
- Florescu 1991 Adrian, C. Florescu *Repertoriul culturii Noua-Coslogeni din România. Așezări și necropole*, în *CCDJ IX*, 1991.
- Florea 2002 Florea Costea, *Dacii din sud-estul Transilvaniei înainte și în timpul stăpânirii romane*, Brașov, 2002.
- Georgescu 2002 Adrian Georgescu, *Topoare cu brațe în cruce în colecțiile Muzeului Brukenthal*, în *Corviniana VII*, 2002.
- Georgescu-Rotar2003 Adrian Georgescu., Gabriel Rotar , *Contribuții la repertoriul arheologic al județului Sibiu (I)*, în *ActaTS*, 2, 2003.
- Glodariu-Moga 1989 Ioan Glodariu, Vasile Moga, *Cetatea dacică de la Căpâlna*, București, 1989.
- Gârbacea-Grecu 1984 Vasile Gârbacea, Florin Grecu, *Dealurile Rondoalei- Studiu geomorfologic*, în *M.S.Ș. Academia Română*, IV (vol.1), București, 1984.
- Lazarovici 1969 Gheorghe Lazarovici, *Cultura Starčevo-Criș în Banat*, în *Acta*

- MN VI, 1969.
- Lazarovici 1979 Gheorghe Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj-Napoca 1979.
- Lazarovici 1984 Gheorghe Lazarovici *Neoliticul timpuriu în România*, în *Acta MP* 8, 1984.
- Lazăr 1998 Lazăr Valeriu, *Antichități ale județului Mureș*, Tg. Mureș, 1998.
- Luca 1999 Sabin Adrian Luca, *Sfârșitul eneoliticului pe teritoriul intracarpatic al României-cultura Bodrogkeresztúr*, în *BMA* 11, 1999.
- Luca 1999a Sabin Adrian Luca, *Aspecte ale neoliticului și eneoliticului din sudul și sud-vestul Transilvaniei*, în *Apulum* 36, 1999.
- Luca-et alii 2003 Sabin Adrian Luca, Zeno Karl Pinter, Adrian Georgescu, *Repertoriul arheologic al județului Sibiu*, în *BS III*, Sibiu, 2003.
- Luca-et alii 2004 Sabin Adrian Luca, C. Cristian Roman, Dragoș Diaconescu, *Cercetări arheologice în Peștera Cauce (I)*, în *BS IV*, 2004.
- Morar 2002 M. Morar, *Laslea -studiu geografic complex*, Universitatea "Dimitrie Cantemir" Facultatea de Geografia Turismului, Sibiu (2002) (Lucrare de Licență).
- Morariu 1961 T. Morariu, *Podișul Târnavelor*, București, 1961.
- Popa 2002 Dumitru Popa, *Villae, vici, pagi. Așezări rurale din Dacia intracarpatică*, Sibiu, 2002.
- Prox 1941 Prox Alfred, *Die Schneckenbergkultur*, Brașov, 1941.
- Roman 1976 Petre Roman, *Cultura Coțofeni*, București, 1976.
- Roman 1986 *Perioada timpurie a epocii bronzului pe teritoriul României*, în *SCIVA*, tom 37, 1, 1986.
- Sîrbu-Crișan 1999 Valeriu Sîrbu., Viorica Crișan, *Cetatea dacică „Valea Zânelor”- Covasna*, în *Angustia* 4, 1999.
- Soroceanu et alii 1977 Tudor Soroceanu, Gheorghe Lazarovici, E. Amlacher, M. Mureșan, *Contribuții la repertoriul arheologic al județului Mureș*, în *Marisia*, VII, 1977.
- Sorocovschi 1996 V. Sorocovschi, *Podișul Târnavelor-Studiu hidrologic*, Cluj Napoca, 1996.
- Székely 1997 Székely Zsolt, *Perioada timpurie și începutul celei mijlocii a epocii bronzului în sud-estul Transilvaniei*, în *BT XXI*, 1997.
- Paul 1992 Iuliu Paul, *Cultura Petrești*, București, 1992.
- Petrescu-Dâmbovița 1977 Mircea Petrescu-Dâmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977.
- Popa 2002 Dumitru Popa, *Villae, Vici, Pagi. Așezările rurale din Dacia romană intracarpatică*, în *BS II*, Sibiu, 2002.
- Protase 1980 Dumitru Protase, *Autohtonii în Dacia. Dacia Romană*, vol. 1, București 1980.
- Vulpe 1975 Alexandru Vulpe, *Die Äxte und Beile in Rumänien*, în *PBF IX*, 5, 1975.

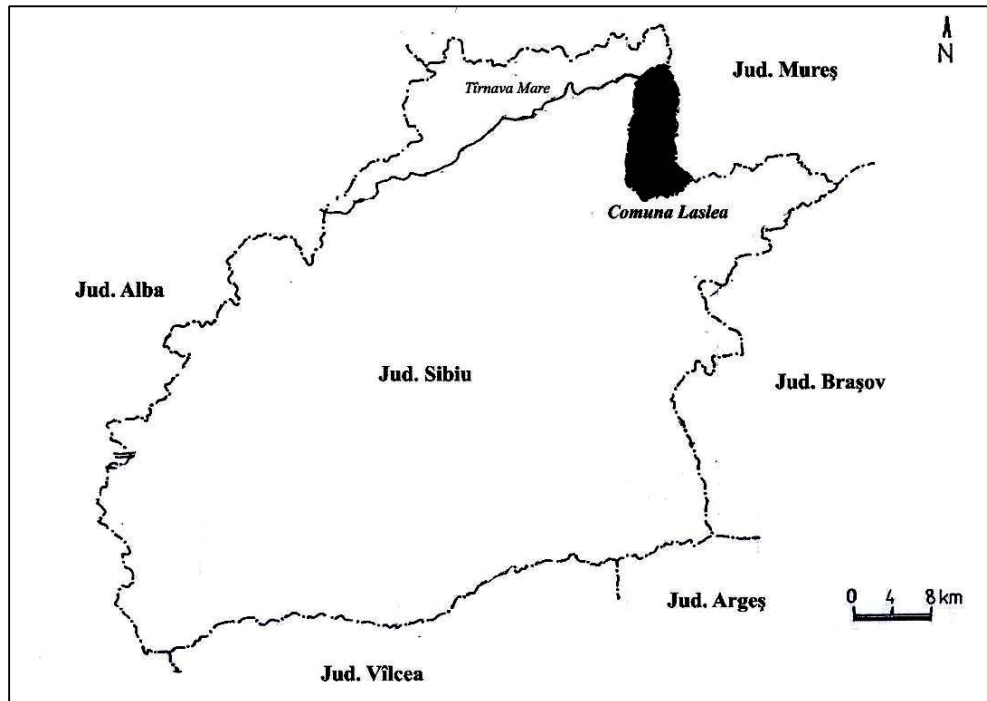
LISTA ILUSTRĂȚIEI / ILLUSTRATION

Fig. I – Daneș-Fântâna Marcului. Fragmente ceramice specifice culturii Coțofeni (1-5), bronzului timpuriu (6-12, 14, 15) și culturii Wietenberg (13, 16), piesă litică (17); Daneș-Fântâna Marcului. Ceramic fragments from the Coțofeni culture (1-5), the early Bronze Age (6-12, 14, 15), the Wietenberg culture (13, 16). Lithic piece (17)

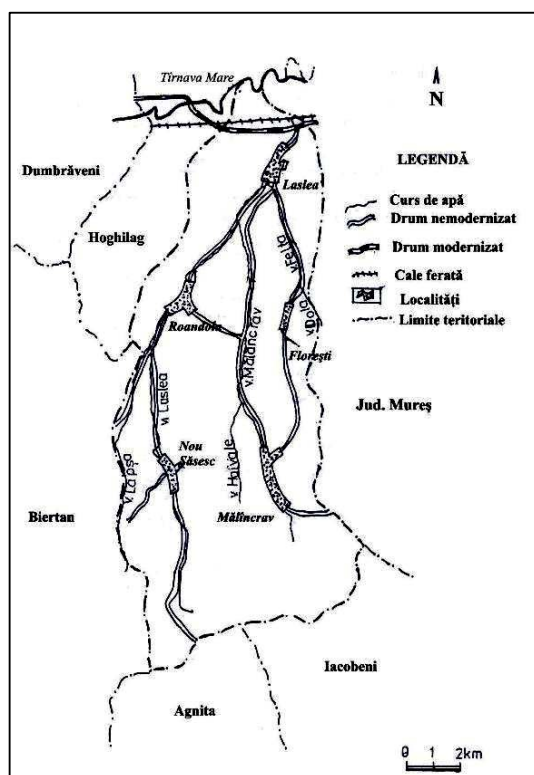
- Fig. II** – Florești-*La Făget (Beachelz)*. Fragmente ceramice specifice culturii Wietenberg (1-5). Laslea-*Jimon*. Fragmente ceramice specifice culturii Starčevo-Criș (6-9); Florești-*La Făget (Beachelz)*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (1-5). Laslea-*Jimon*. Ceramic fragments from the Starčevo-Criș culture (6-9).
- Fig. III** – Laslea-*Jimon*. Fragmente ceramice specifice culturii Coțofeni (1, 2), bronzului timpuriu (3-8, 18) și culturii Wietenberg (9, 12, 13, 16, 17); Laslea-*Jimon*. Ceramic fragments from the Coțofeni culture (1, 2), the early Bronze age (3-8, 18), the Wietenberg culture (9, 12, 13, 16, 17).
- Fig. IV** – Laslea-*Jimon*. Fragmente ceramice aparținând culturii Wietenberg (1-5); Laslea-*Pe Podei*. Fragmente ceramice Coțofeni (6-7); Laslea-*Pe Șes*. Fragmente ceramice aparținând bronzului timpuriu (8-11) și culturii Wietenberg (12-18); Laslea-*Jimon*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (1-5); Laslea-*Pe Podei*. Ceramic fragments from the Coțofeni culture (6-7); Laslea-*Pe Șes*. Ceramic fragments from the early Bronze Age (8-11) and the Wietenberg culture (12-18).
- Fig. V** – Laslea-*Pe Șes*. Fragmente ceramice aparținând culturii Wietenberg (1-5); Laslea-*Uscătorie*. Fragmente ceramice aparținând culturii Wietenberg (6-11); Mălâncrav-*Fața Morii*. Fragmente ceramice aparținând culturii Coțofeni (16), bronzului timpuriu (17, 18), și culturii Wietenberg (12-15, 19); Laslea-*Pe Șes*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (1-5); Laslea-*Uscătorie*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (6-11); Mălâncrav-*Fața Morii*. Ceramic fragments from the Coțofeni culture (16), the early Bronze Age (17, 18), the Wietenberg culture (12-15, 19).
- Fig. VI** - Mălâncrav-*Știobor*. Fragmente ceramice aparținând culturii Wietenberg (1-8); Roandola-*Biertelemendoala*. Fragmente ceramice aparținând culturii Wietenberg (9-16); Mălâncrav-*Știobor*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (1-8); Roandola-*Biertelemendoala*. Ceramic fragments from the Wietenberg culture (9-16).
- Fig. VII** - Roandola-*Biertelemendoala*. Fragmente ceramice aparținând bronzului timpuriu (1-8), Roandola-*Biertelemendoala*. Ceramic fragments from the early Bronze Age (1-8).
- Fig. VIII** - Roandola-*Gherghindoala*. Fragmente ceramice aparținând perioadei dacice (1-4); Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Fragmente ceramice aparținând perioadei dacice (5-11); Roandola-*Gherghindoala*. Ceramic fragments from the Dacian classical period (1-4); Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Ceramic fragments from the Dacian classical period (5-11).
- Fig. IX** - Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Fragmente ceramice aparținând perioadei dacice (1-6), Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Ceramic fragments from the Dacian classical period (1-6).
- Fig. X**- Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Fragmente ceramice aparținând perioadei dacice (1-3); Mălâncrav-*Str. Crișului 416*. Ceramic fragments from the Dacian classical period (1-3).
- Fig. XI** – Laslea-*Unghiul Prodului*. Fragmente ceramice specifice perioadei romane (1-6); Laslea-*Unghiul Prodului*. Ceramic fragments from the Roman period (1-6).
- Fig. XII** – Laslea-*Unghiul Prodului*. Fragmente ceramice specifice perioadei romane (1-6); Laslea-*Unghiul Prodului*. Ceramic fragments from the Roman period (1-6).
- Fig. XIII** – Depozitul de bronzuri de la Noul Săsesc (după Petrescu-Dâmbovița 1977) Depozitul de bronzuri de la Noul Săsesc (after Petrescu-Dâmbovița 1977); The Bronze Age deposit from Noul Săsesc (apud Petrescu-Dâmbovița 1977).
- Fig. XIV** – Laslea-*Pe Târnavă*. Topor de piatră (1), topor de cupru Jászladány, varinta Șincai (2), obiect de piatră (3)(apud Georgescu-Rotar 2003); Laslea-*Pe Târnavă*. Stone axe (1), copper axe Jászladány, Șincai type (2), stone object (3)(apud Georgescu-Rotar 2003).

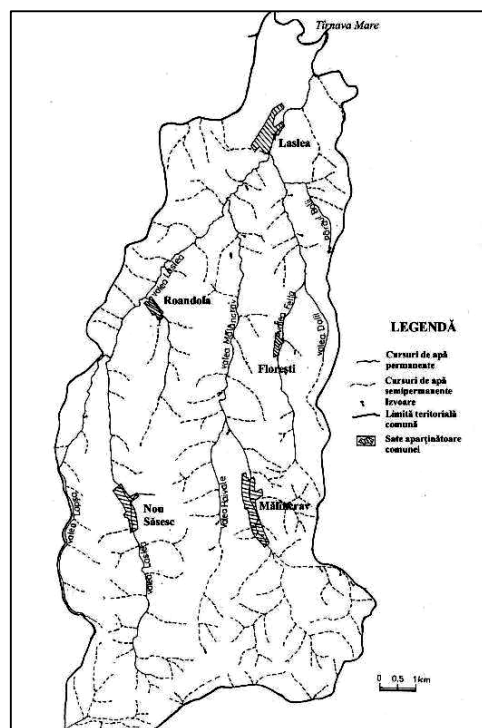
Harta 1. Poziționarea comunei Laslea pe teritoriul Transilvaniei

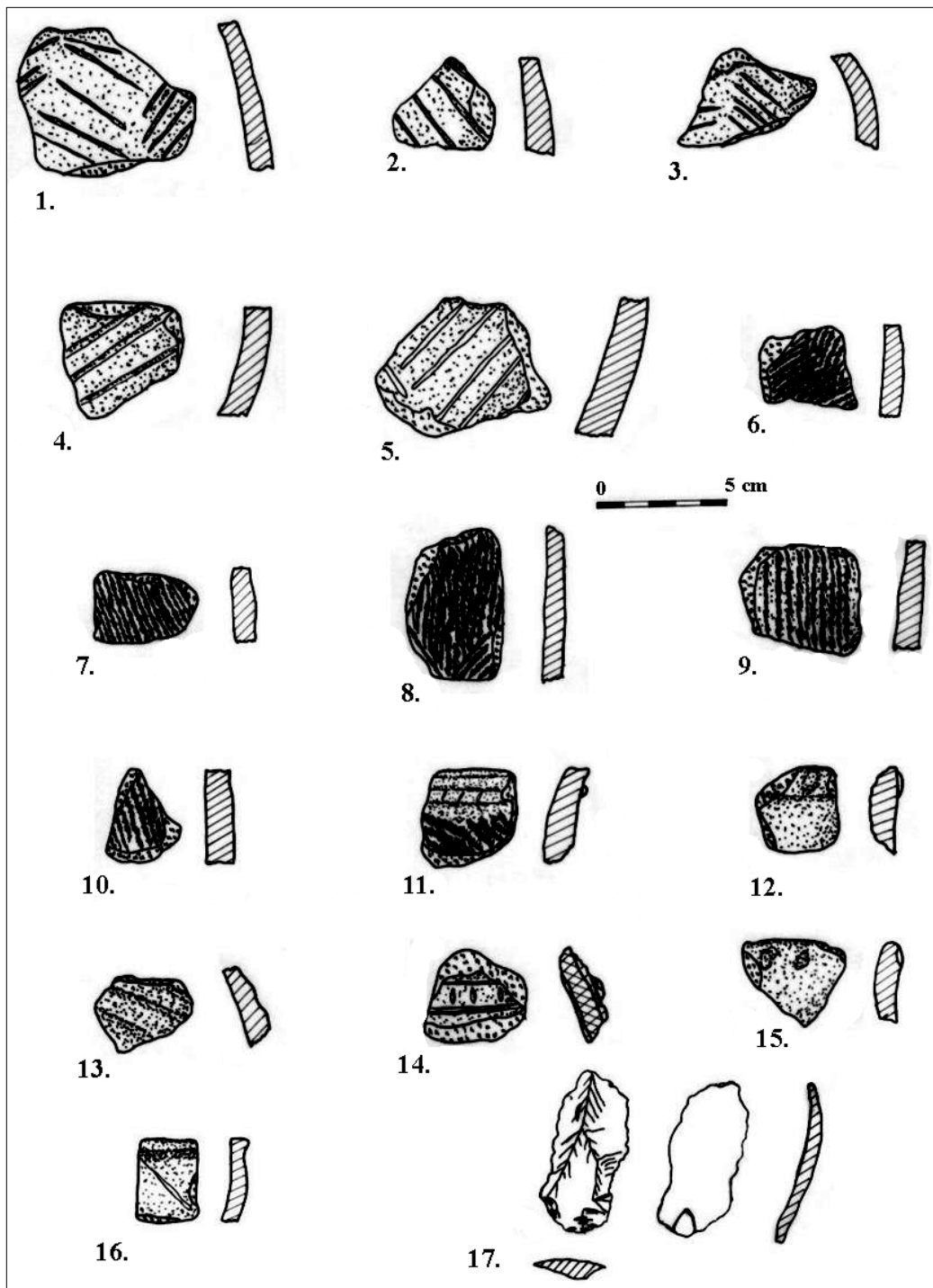
Harta 2. Amplasarea comunei Laslea în cadrul județului Sibiu

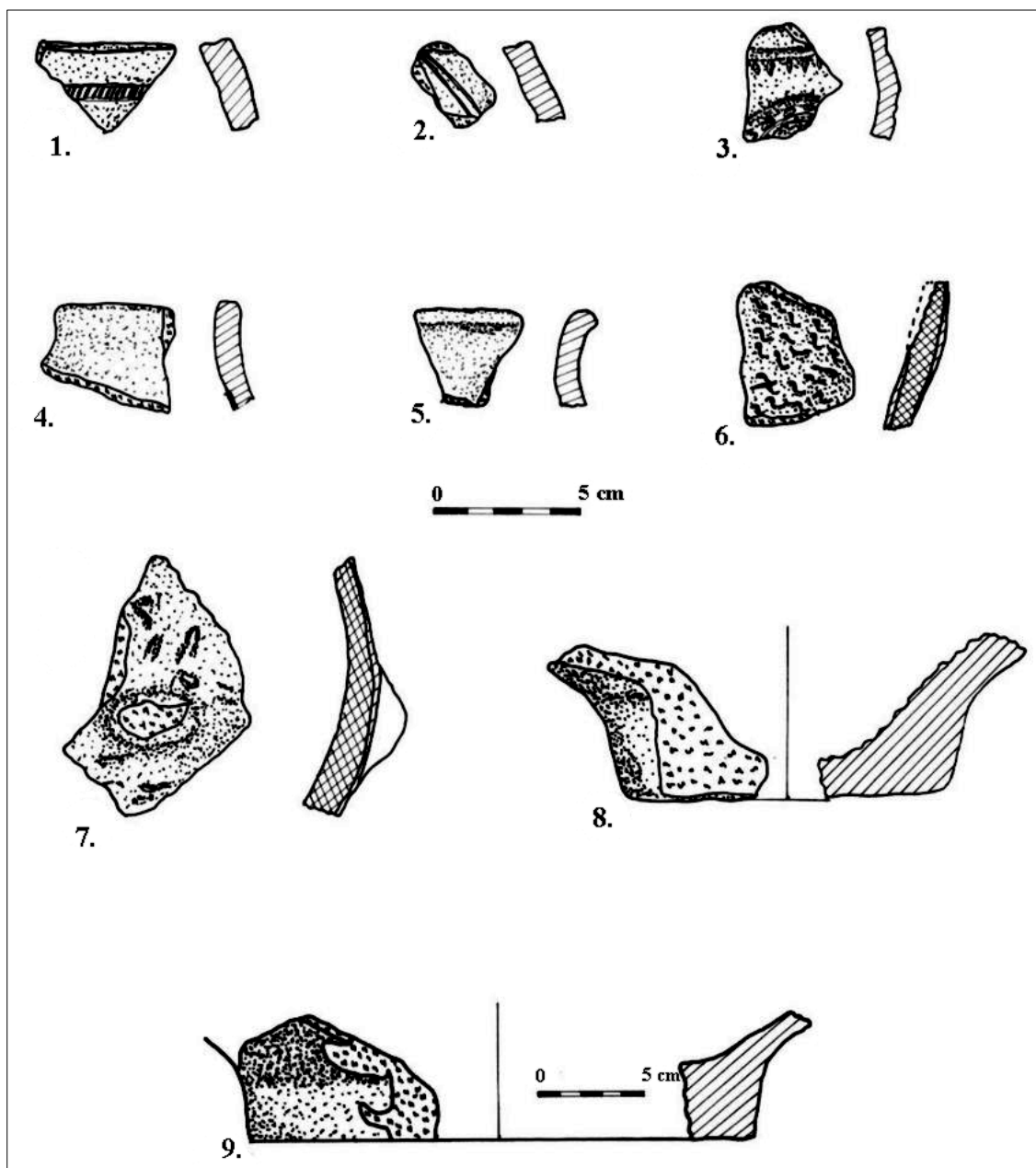
Harta 3. Limitele comunei Laslea

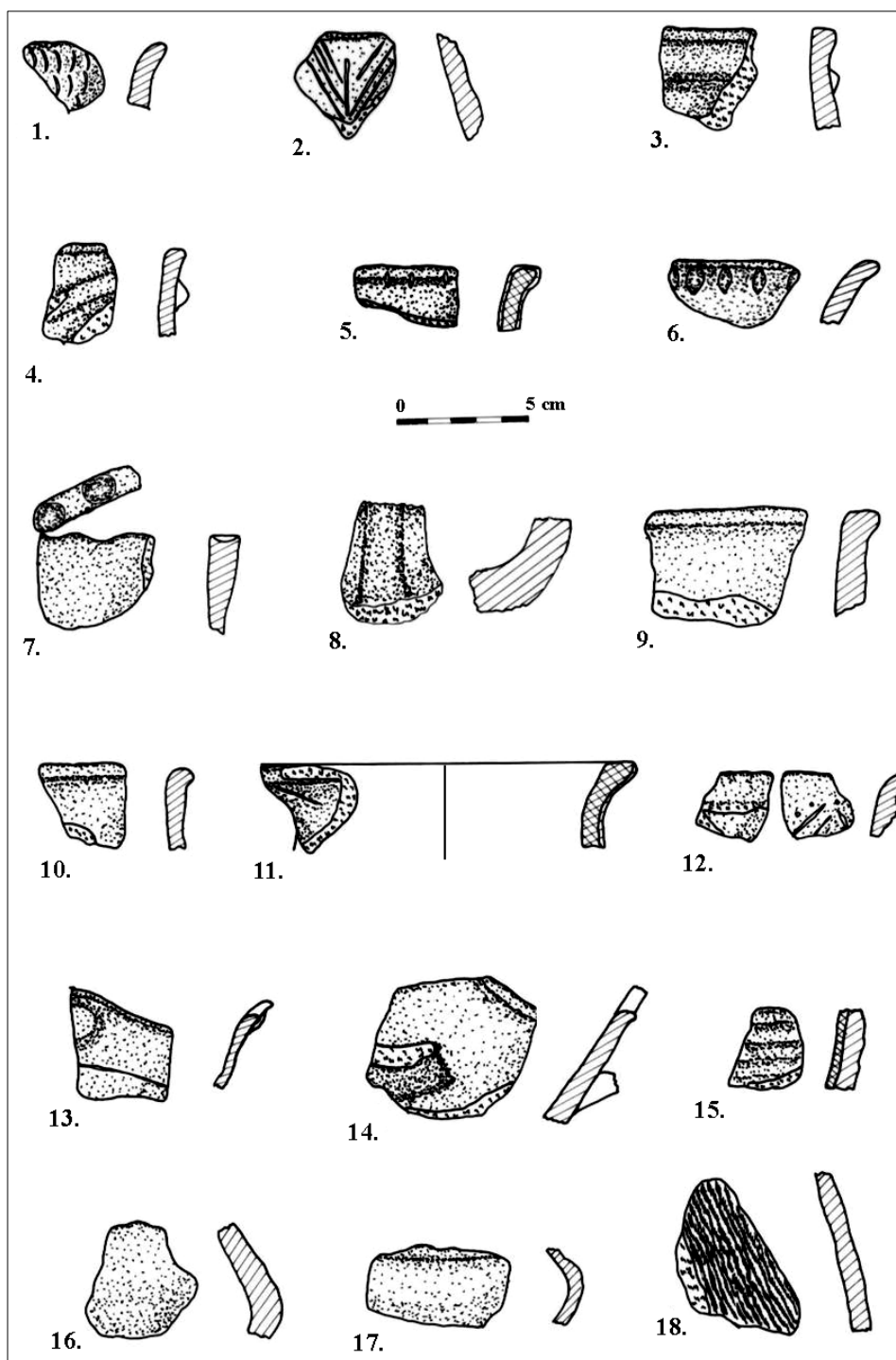
Harta 4. Rețeaua hidrografică a comunei Laslea

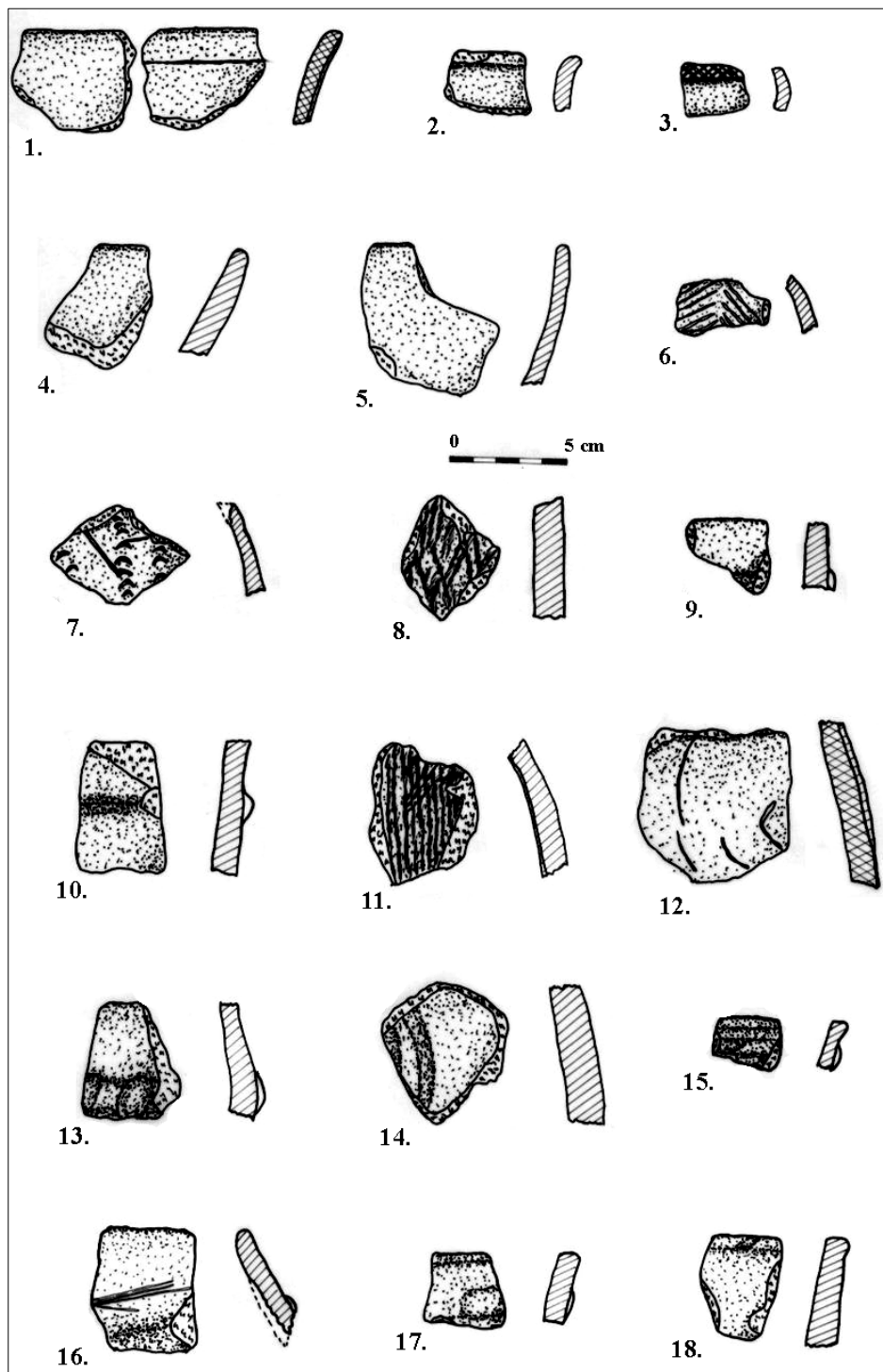
Pl. I

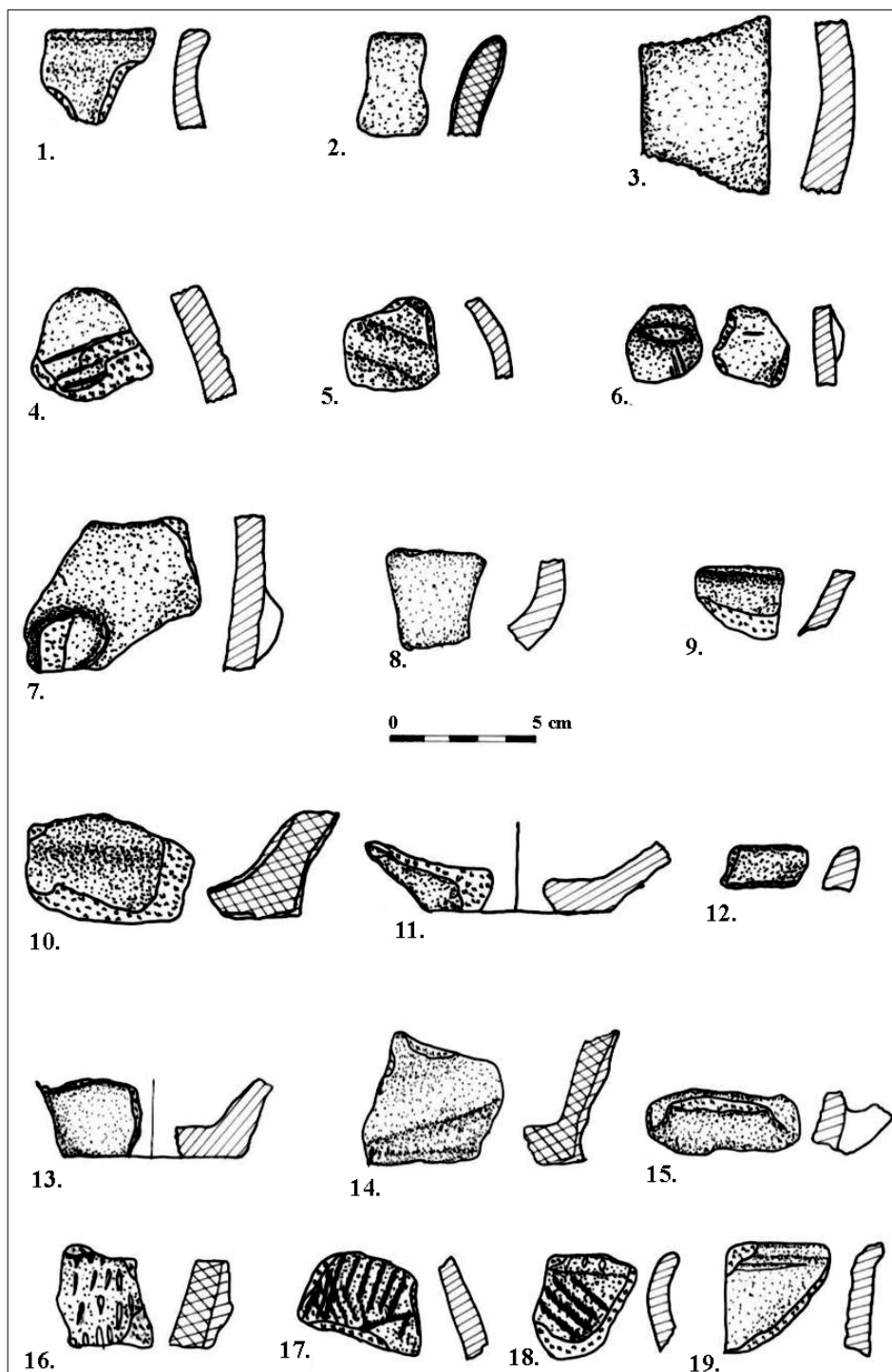
Pl. II.

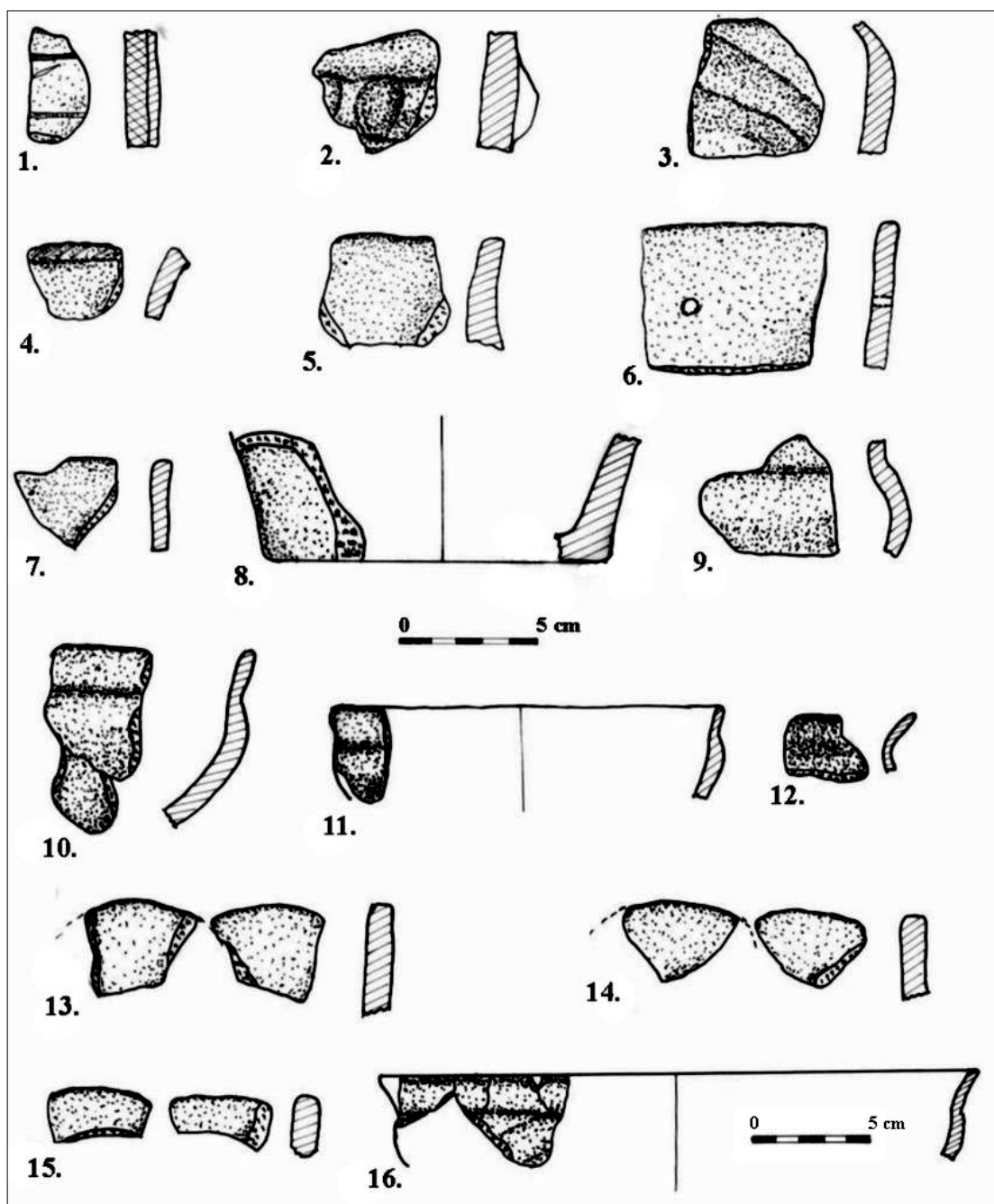
Pl. III

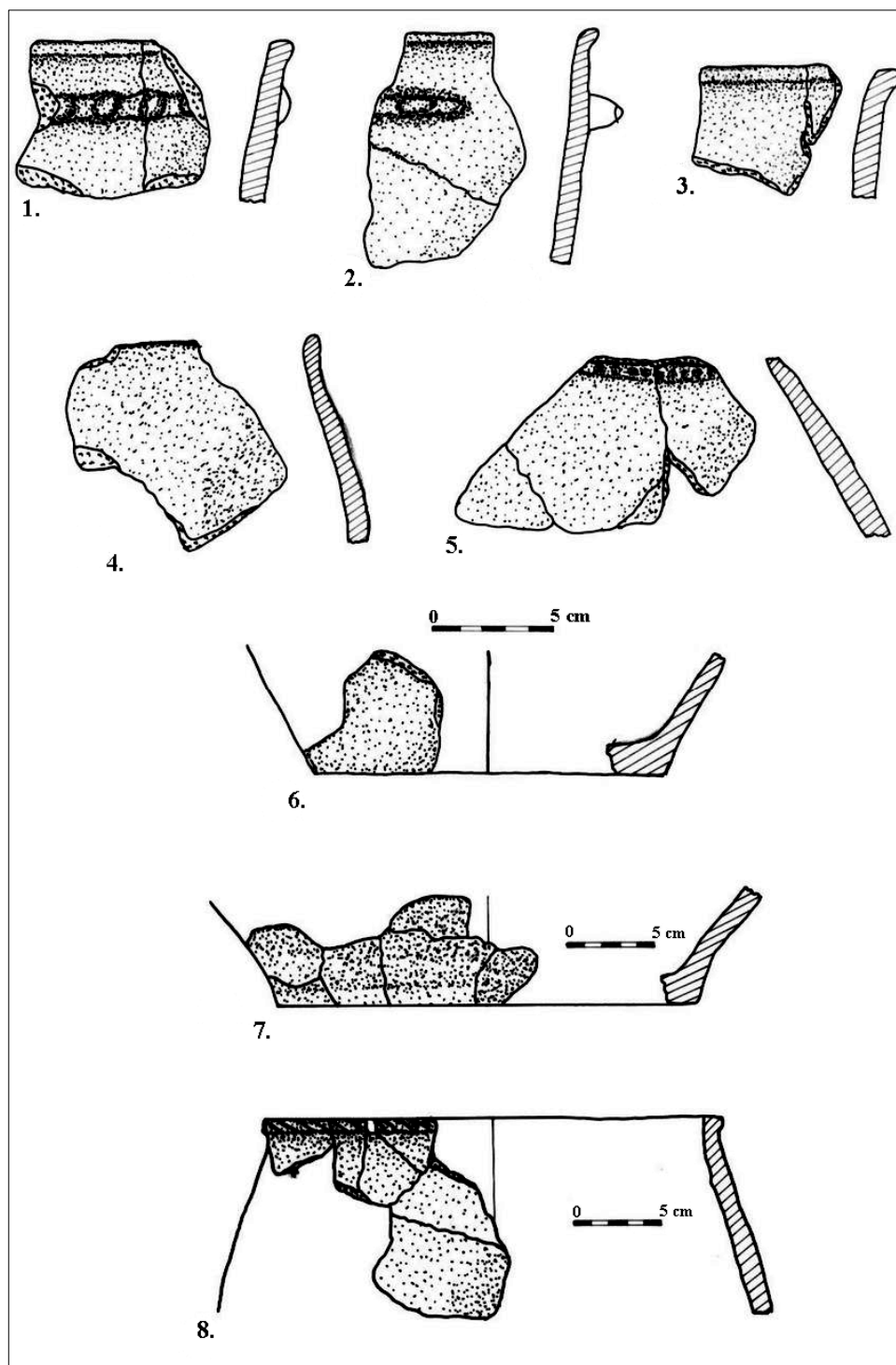
Pl. IV

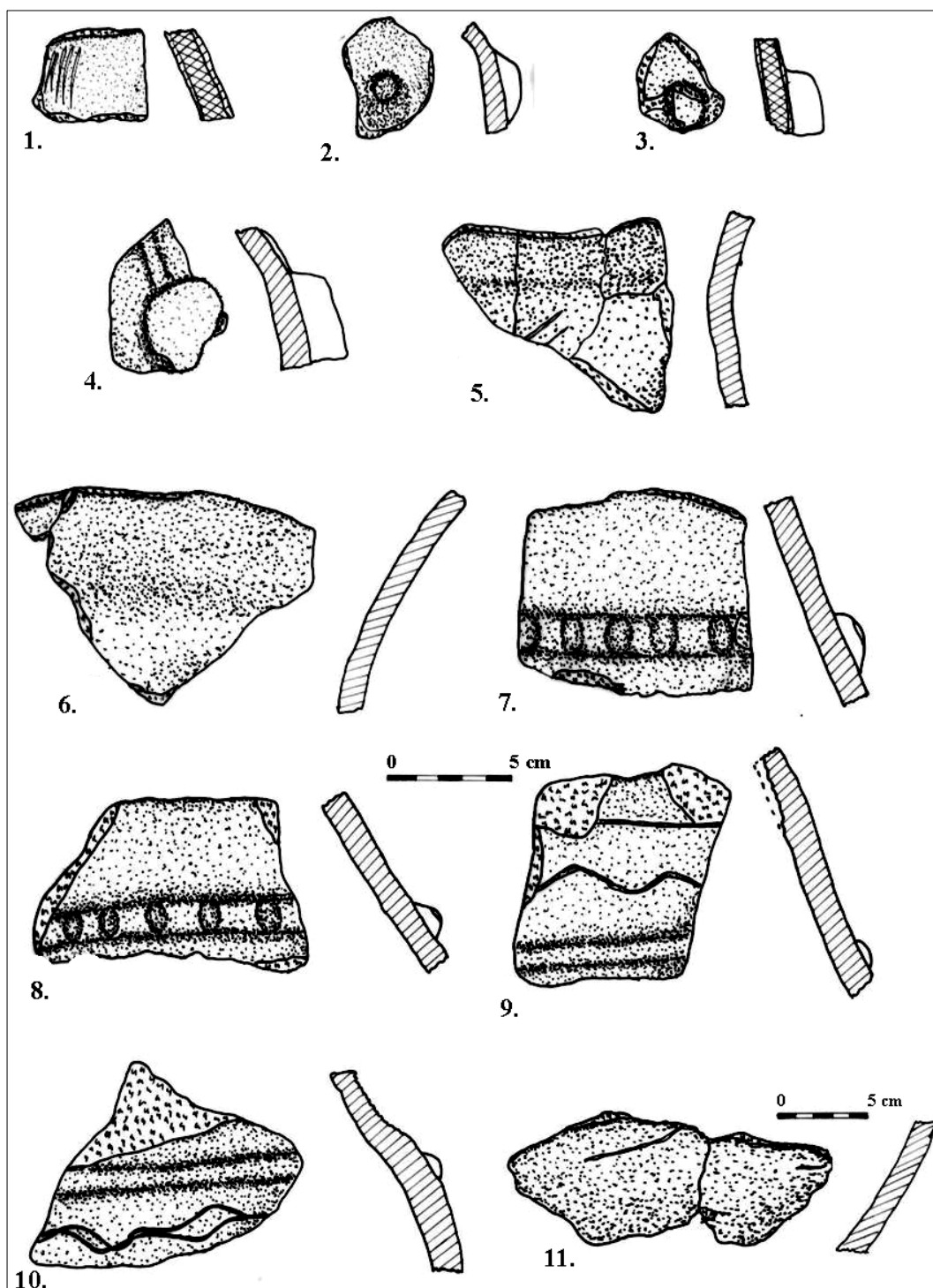
Pl. V

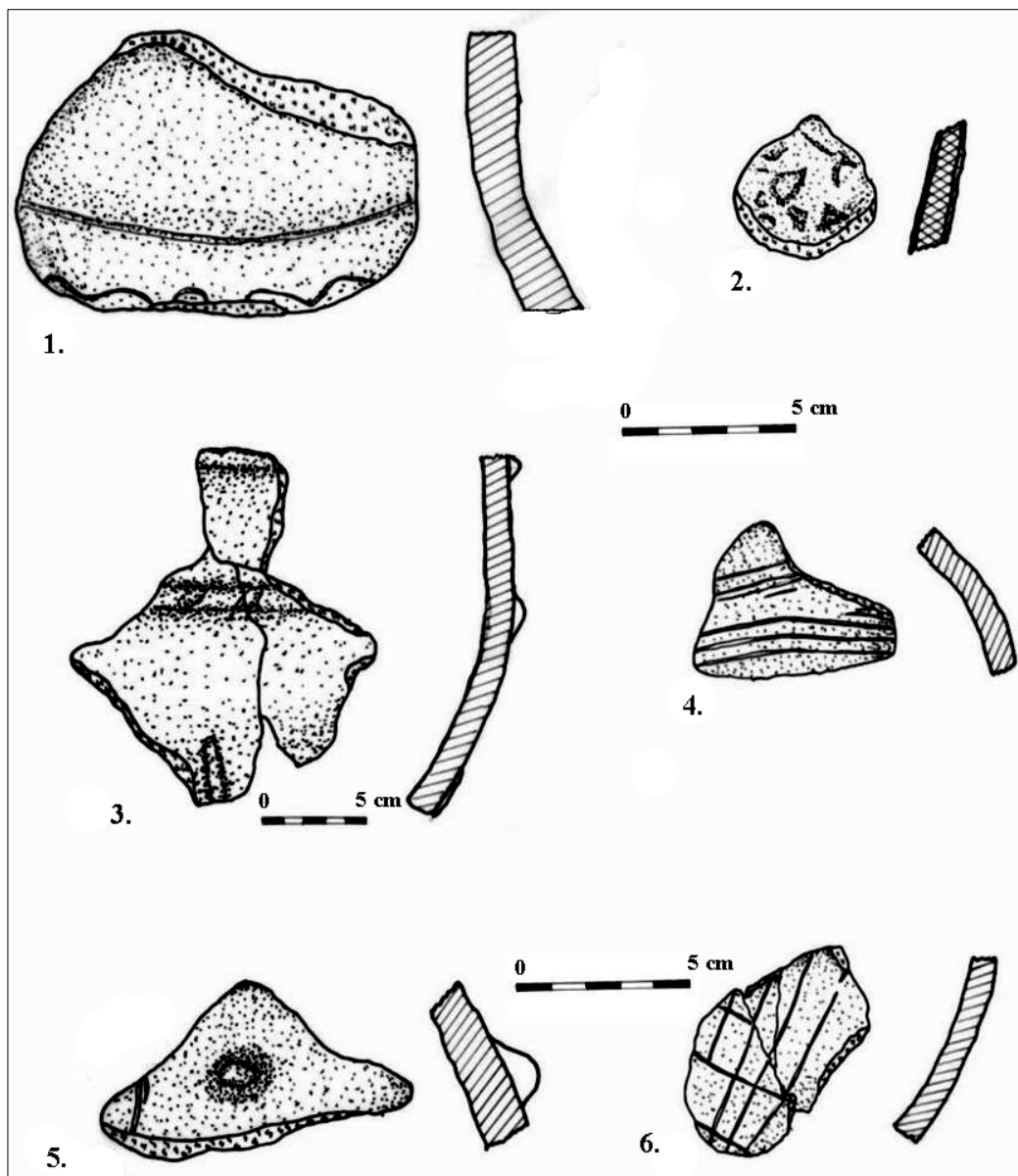
Pl. VI

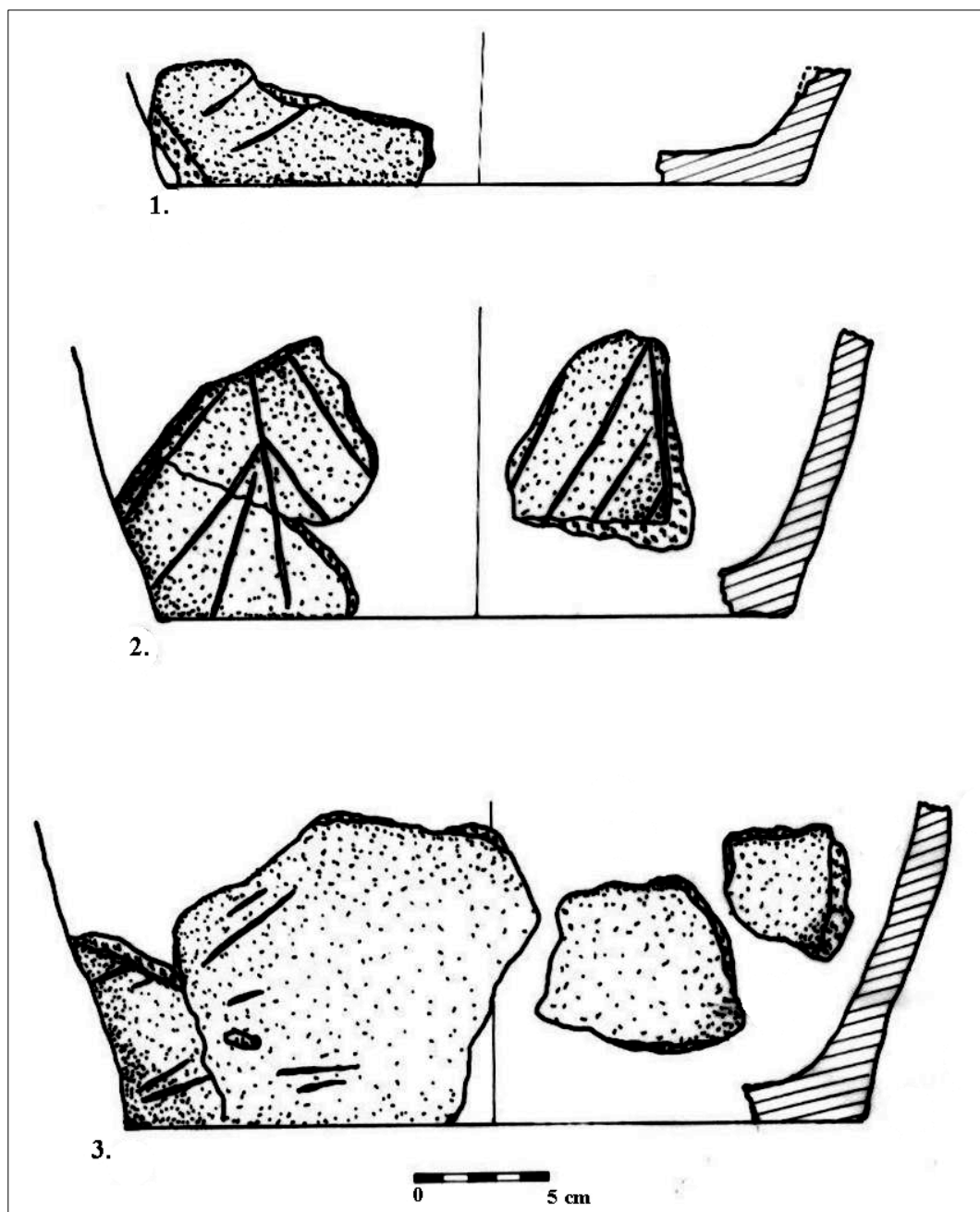
Pl. VII

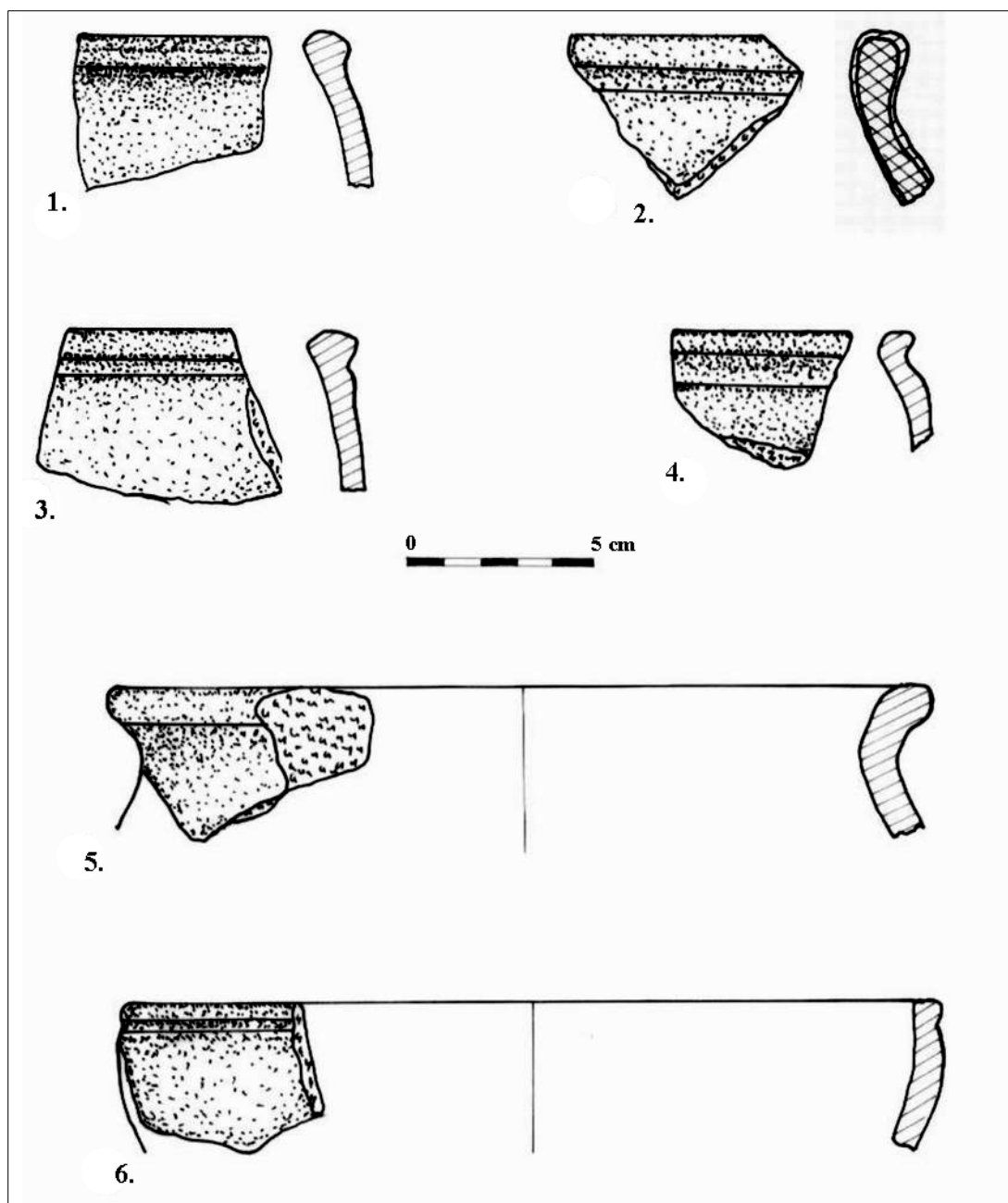
Pl. VIII

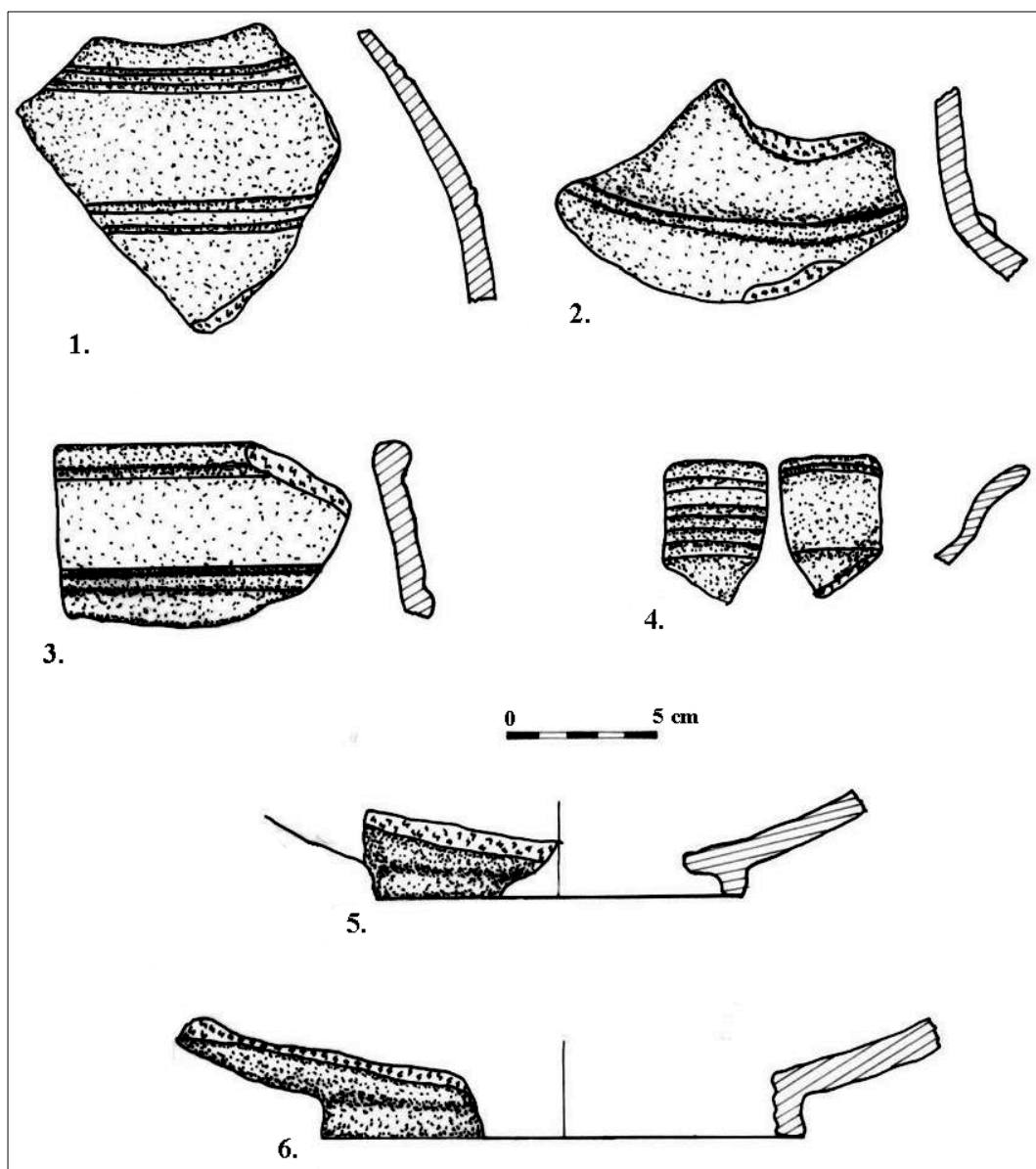
Pl. IX

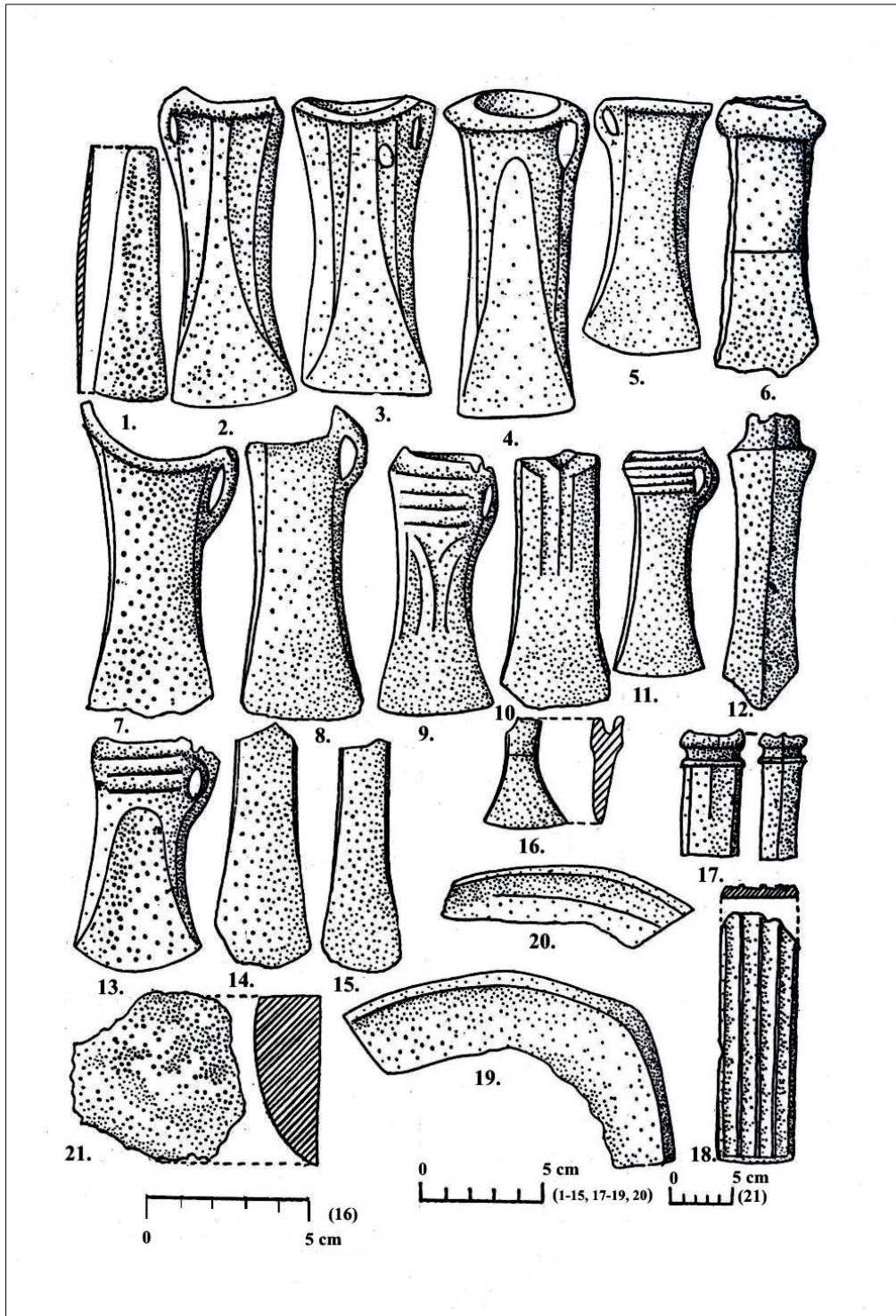
PLX

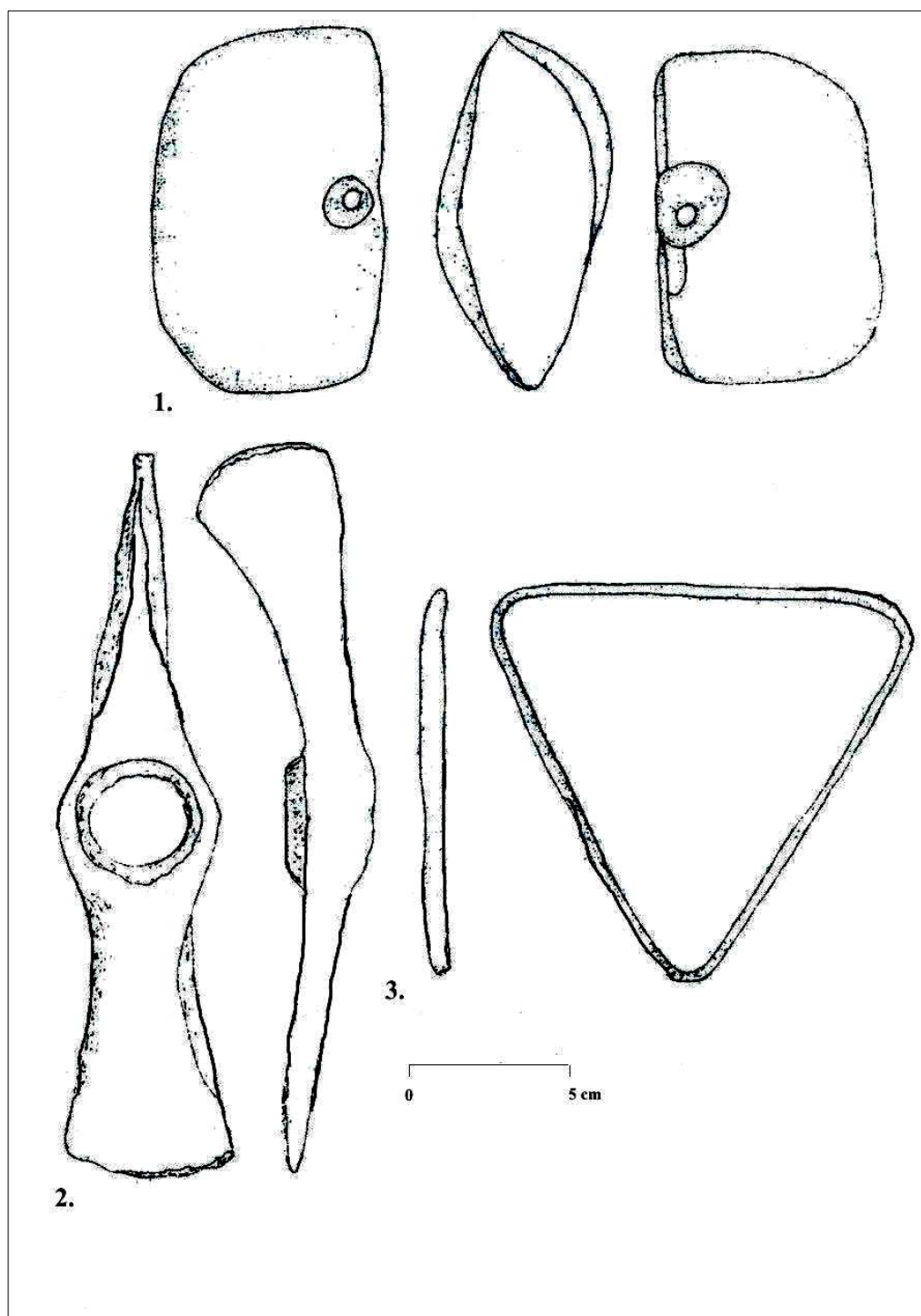
Pl. XI

Pl. XII

Pl. XIII -

Pl. XIV